

Green care ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta erityistä tukea tarvitsevien alakoululaisten pienryhmässä

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen
ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa –
täydennyskoulutus
2013

Heidi Kotilainen

TIIVISTELMÄ

Green care on luontoon ja maaseutu ympäristöön liittyvää toimintaa, jolla edistetään ihmisten hyvinvointia ja elämälaatua. Se kattaa monia menetelmiä, joita käytetään tavoitteellisesti ja vastuullisesti. Hyvinvointia lisäävät vaikutukset syntyvät muun muassa luonnon elvyttävyyden, osallisuuden ja kokemuksellisuuden avulla.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on yksi green caren eläinavusteisista menetelmistä, jossa ohjaaja käyttää sosiaalipedagogista työorientaatiota. Sen peruselementtejä ovat osallisuus, toiminnallisuus, yhteisöllisyys elämyksellisyys ja vuorovaikutus. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteena on lapsen sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen hevosen kanssa tapahtuvassa yhteisöllisessä toiminnassa. Hevostoiminnan ohjaajan ammattillisesta taustasta riippuen toiminnan sisältö ja kohderyhmä voivat vaihdella.

Tässä projektityössä esitellään green care -toimintaan perustuvan pienryhmän toteutus, jossa yhtenä vahvana työmuotona on sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Projekti sai hankenimen "Maalla on mukavaa" ja sille haettiin rahoitusta Elävä Kainuu Leader ry:ltä. Rahoituksen hakijana oli yleishyödyllinen yhdistys Ristinkantajat ry, jonka toiminta-ajatuksena on tuottaa hyvinvointipalveluja sosiaalisen vahvistamisen näkökulmasta. Hankkeen tavoitteena oli tuottaa uudenlaista green care -toimintaa Kainuuseen lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi. Työn laajempina tavoitteena oli luoda pienryhmätoiminnasta palvelumalli Ristinkantajat ry:lle.

Hankkeen kohderyhmänä olivat erityisen tuen tarpeessa olevat ala- ja yläkoululaiset. Tässä työssä raportoidaan alakoululaisten ryhmän toteutuksesta. Pienryhmä kokoontui viisi kertaa hevostallilla huhti-toukokuussa 2013. Toiminnassa toistui rutiinina hevosen hyvinvointiin liittyvät asiat, kuten tallin siivous ja hevosten ruokinta, joiden kautta kiinnitettiin huomiota myös omaan hyvinvointiin vaikuttaviin tekijöihin. Toiminnassa jokainen pääsi osallistumaan ja ryhmässä harjoiteltiin vuorovaikutustaitoja. Lisäksi joka kerralla oli myös elämyksellisiä elementtejä esimerkiksi ratsastusta tai hevosen kanssa rentoutumista. Maaseutu ympäristöä hyödynnettiin tallin lisäksi vierailemalla läheisellä maatilalla sekä naapuritallissa. Toiminta hevosten kanssa tapahtui luonnossa säällä kuin säällä.

Ryhmään löydettiin yhteistyötahojen kautta osallistujia, joille toiminnasta oli todella hyötyä. Lapset sitoutuivat pienryhmätoimintaan ja kokivat sen mielekkäänä. Toiminta vaikutti myös muuhun elämään esimerkiksi rauhoittamalla koulukäyttäytymistä tai innostamalla harrastuksen pariin. Ryhmä antoi lapsille vertaistukea. Yhteistyötahot arvostivat tiedotuksen avoimuutta ja sujuvaa yhteistyötä ohjaajien kanssa. Kokoontumiskertojen lukumäärää kritisoitiin vähäiseksi, mutta toisaalta tiivis jakso edesauttoi perheitä sitoutumaan toimintaan hyvin. Kertojen määrä oli myös resurssikysymys, sillä osallistuminen ryhmään oli perheille maksutonta.

Pienryhmästä luotiin pysyvä toimintamalli. Maalla on mukavaa –pienryhmät saavat jatkoa seuraavana vuonna ja myös muita pienryhmää hyödyntäviä hankkeita on suunnitteilla. Materiaali ja toiminnan sisällöt jäävät yhdistyksen käyttöön. Hankerahoituksen päättyessä toimintaan tehdään pieniä kustannustehokkuutta lisääviä muutoksia sekä hyödynnetään yhteistyötahojen tarjoamia resursseja.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 GREEN CARE.....	5
2.1 Green care -käsitteitä	5
2.2 Green care –menetelmiä.....	6
2.3 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta.....	7
3 RYHMÄ TOIMINTAMUOTONA.....	8
3.1 Yhteisö	8
3.2 Tavoitteellinen ryhmä	8
3.3 Sosiaalinen verkosto	9
3.4 Ryhmäkoko – pienryhmä	9
3.5 Ryhmän toiminta-aika ja -paikka.....	10
3.6 Ryhmän käyttäminen sosiaalityössä	10
3.7 Ohjaaja	10
4 LAPSUUS ELÄMÄNVAIHEENA	13
5 PIENRYHMÄN TOTEUTUS	14
5.1 Maalla on mukavaa -hanke	14
5.2 Tavoitteet	14
5.3 Ryhmän kokoaminen	14
5.4 Toteutus.....	15
5.4.1 Osallistujat	15
5.4.2 Toteutuskerrat	16
5.5 Palaute.....	19
5.5.1 Palaute huoltajilta.....	19
5.5.2 Palaute yhteistyötahoilta.....	20
6 POHDINTA JA JATKOSUUNNITELMAT.....	21
6.1 Toiminnan onnistuminen	21
6.2. Toiminnan jatkuvuus.....	22

Lähteet

LIITTEET:

Liite 1. Kokoontumisten sisällöt

Liite 2. Kirje osallistujalle

Liite 3. Ennakkotietolomake

Liite 4. Palautekysely huoltajat

Liite 5. Palautekysely yhteistyötahoille

1 JOHDANTO

Sosiaalihuollossa ja terveydenhoidossa haetaan uusia tapoja järjestää palveluja hyvinvoinnin turvaamiseksi. Samaan aikaan on alettu puhua green care -liiketoiminnasta, jossa hyödynnetään luonnon elementtejä ja maaseutuympäristöä erilaisten sosiaali-, terveys- ja kasvatustalvelujen tuottamisessa. Toiminnan tavoitteena on edistää ihmisen hyvinvointia ja elämänlaatua. Green care -menetelmien käyttö on suunnitelmallista toimintaa hoivaan ja hoitoon liittyvien tavoitteiden saavuttamiseksi. Green care -toiminta nähdään uutena voimavarana ja mahdollisuutena maaseudun sosiaali- ja terveyspalvelujen tarjonnassa sekä opetus- ja kasvatustyössä. (Green care toiminnan mahdollisuudet Kainuussa –esiselvitys 2011, 4)

Tässä projektityössä esitellään green care -toimintaan perustuvan pienryhmän toteutus, jossa yhtenä vahvana työmuotona on sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Projekti sai hankenimen "Maalla on mukavaa" ja sille haettiin rahoitusta Elävä Kainuu Leader ry:ltä. Rahoituksen hakijana oli yleishyödyllinen yhdistys Ristinkantajat ry, jonka toiminta-ajatuksena on tuottaa hyvinvointipalveluja sosiaalisen vahvistamisen näkökulmasta. Hankkeen tavoitteena oli tuottaa uudenlaista green care -toimintaa Kainuuseen lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi. Työn laajempuna tavoitteena oli luoda pienryhmätoiminnasta palvelumalli Ristinkantajat ry:lle.

Maalla on mukavaa -hanke on ainutlaatuinen Kainuussa, sillä se tarjoaa green care -toiminnaksi luokiteltavaa palvelua, jossa korostuu henkilökohtainen tuki pienryhmän avulla. Projektityössä esiteltävä hanke vastaa selkeään tarpeeseen, joka on noussut esiin kartoitettaessa Kainuun alueen sosiaalialan toimijoiden resursseja ja tarpeita, sillä viranomaistahoilla ei ole mahdollisuutta tällaiseen toimintaan resurssien puuttuessa. Green care -pienryhmätoimintaa lähdettiin suunnittelemaan havaitun tarpeen pohjalta.

Hanke toteutettiin kahden sosiaalipedagogista hevostoimintaa opiskelevan ohjaajan yhteistyönä. Hankkeessa pidettiin kaksi pienryhmää: toinen erityisen tuen tarpeessa oleville alakouluikäisille ja toinen erityisen tuen tarpeessa oleville yläkouluikäisille. Heidi Kotilainen raportoi projektityössään alakoululaisten ryhmän ja Maija Lipponen tässä työssä yläkouluulaisten ryhmän toteutuksesta. Näissä projektitöissä esittelemme myös hankkeen etenemisen eri vaiheet, joita olivat rahoituksen haku ja projektinhallinta, pienryhmän suunnittelu ja siitä tiedottaminen, ryhmän kokoaminen yhteistyötahojen kanssa, toteutus, havainnointi, palautteen kerääminen ja oman työn reflektointi työparin kanssa sekä hankkeen päättäminen ja raportointi.

2 GREEN CARE

2.1 Green care -käsitteitä

Green care on luontoon ja maaseutuympäristöön liittyvää toimintaan, jolla edistetään ihmisten hyvinvointia ja elämälaatua. Se kattaa monia menetelmiä, joita käytetään tavoitteellisesti ja vastuullisesti. Hyvinvointia lisäävät vaikutukset syntyvät muun muassa luonnon elvyttävyyden, osallisuuden ja kokemuksellisuuden avulla. Toiminta sijoittuu usein luonnonympäristöön tai maatilalle, mutta luonnon elementtejä voidaan tuoda ja käyttää myös kaupunki- ja laitospäristöissä. (www.gcfinland.fi)

Kansainvälisesti hyvinvointipalvelujen tuottaminen maaseutuympäristössä on voimakkaasti nousussa, ja alaan liittyvää tutkimus- ja kehittämistoimintaa on käynnistynyt viime vuosina. Kehityksen kärkimaita ovat mm. Alankomaat, Norja, Iso-Britannia ja Italia. Esimerkiksi Hollannissa on keskitytty hoivamaataloutta tukevien valtakunnallisten rakenteiden kehittämiseen. (Yli-Viikari et al 2009)

Green care on sosiaalinen innovaatio, sillä se yhdistää uudella tavalla tuottajatahot ja verkostot (julkinen, yksityinen, kolmas sektori, eri ammattikunnat, vapaaehtoistyön), toimialat (sosiaali- ja terveys, kuntoutus, kasvatus, maa- ja metsätalous, matkailu), menetelmät (luonto, kuntoutus, psykologia, yhteisökasvatus, maa- ja metsätalous) sekä toimintaympäristöt (luonto, maatalo, urbaani ympäristö) (http://www.maaseutupolitiikka.fi/teemaryhmat/hyvinvointipalvelut/green_care). Hyvinvointia ylläpitävien rakenteiden uudistaminen on välttämätöntä, sillä terveydenhuollon rajalliset resurssit eivät riitä kaikkiin nykyisiin tarpeisiin. Ammatillisen osaamiseen vaatimuksista ei kuitenkaan tingitä. (Yli-Viikari et al 2009)

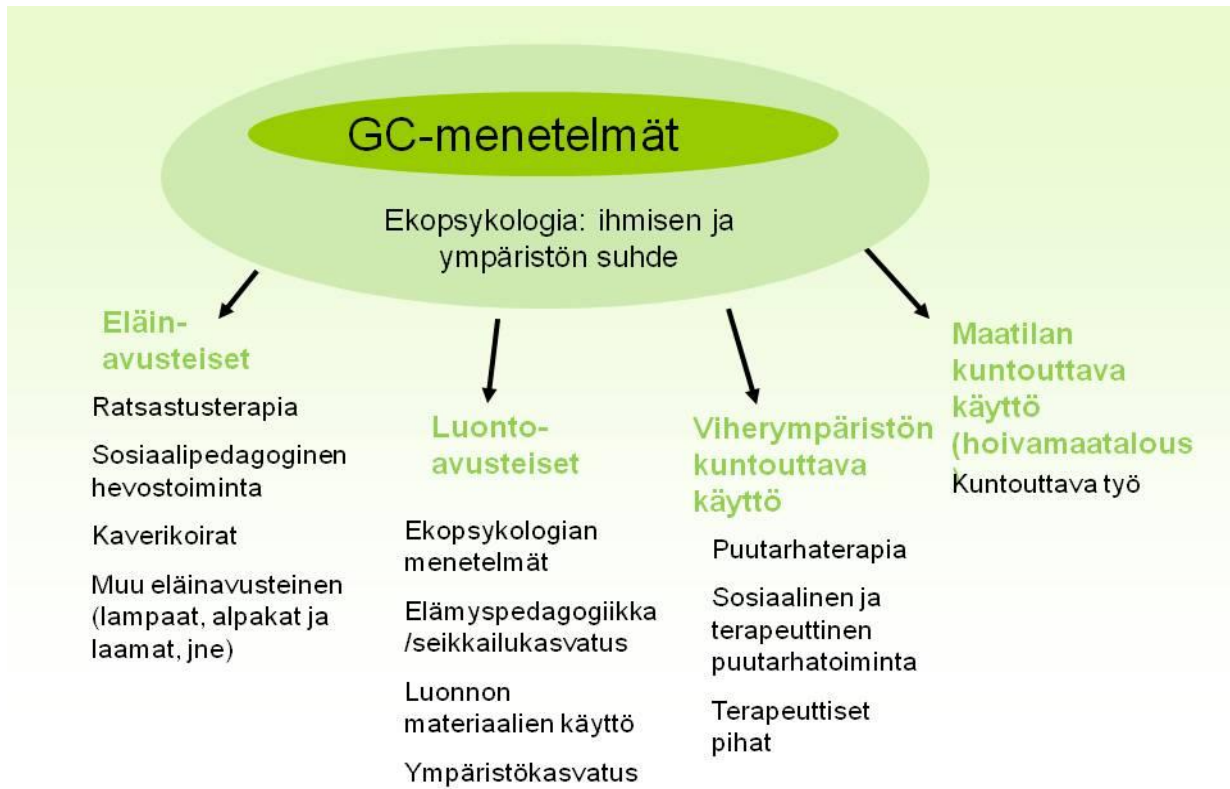
Green care -käsitteen (Green care, Farming for Health, Social Farming, Care Farms) suomenkielisenä vastineena on alettu käyttää termejä vihreä hoiva, vihreä voima ja vihreä virkistys. Näillä green care voidaan jakaa eri tasoihin toimintoihin. Vihreästä hoivasta on kysymys silloin, kun palvelut tuotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön alaisuudessa terapian ja kuntoutuksen tarpeisiin. Esimerkiksi maataloilla sijaitsevien hoivayritysten yhteydessä voidaan puhua hoivamaataloudesta, mutta termin ulkopuolelle jää vielä monia maaseutu ympäristöä hyödyntäviä palveluja, joiden taustalla ei ole maatilaa. (Nurmi 2013)

Vihreällä voimalla ja vihreällä virkistyksellä tarkoitetaan ennaltaehkäiseviä ja terveyttä tukevia hyvinvointipalveluja, joille on akuutti ja jatkuvasti kasvava tarve. Suomalaista luontoa on osattu hyödyntää matkailupalvelujen tuottamiseen, mutta yhtäläillä se tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet monenlaiseen luonnossa tapahtuvaan virkistymiseen, elpymiseen ja voimaantumiseen. Luontoelämyksiin pohjautuvilla palveluilla voidaan tukea vaikkapa työssäkäyvien jaksamista, suojata mielenterveyden ongelmilta tai auttaa ikäihmisten toimintakyvyn ylläpitämisessä. (Nurmi 2013)

Luonto- ja eläinavusteiset menetelmät voidaan ottaa käyttöön myös kasvatustyössä. Koulun ulkopuolinen oppiminen, esimerkiksi luontoretket ja maatilavierailut tarjoavat omakohtaisia elämyksiä ja kokemuksellista oppimista, mikä täydentää hyvin koulujen tietopainotteista opetusta. Luontosuhteen syvenemisen ohella voidaan opetella myös sosiaalisia taitoja. Green caren yhteiseen arvoperustaan ja periaatteisiin kuuluvat luonnon vastuullinen ja tavoitteellinen käyttö henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin lähteenä, asiakkaan kunnioitus, eläinten ja luonnon kestävä käyttö sekä toimialojen yhteisten pelisääntöjen ja normien noudattaminen. (www.gcfinland.fi)

2.2 Green care –menetelmiä

Green care on kattokäsite monenlaisille luontoa hyödyntävälle, terapeutiselle, kuntouttavalle ja elämänlaatua edistävälle toiminnalle. Menetelmät voidaan jakaa monella tavalla, eräs tapa on jaotella ne neljään pääluokkaan (Kuva 1): eläinavusteiset menetelmät, luontoavusteiset menetelmät, hoivamaatalous sekä viherympäristön kuntouttava käyttö. Kukin luokka sisältää useita eri menetelmiä. Ekopsykologia muodostaa keskeisen perustan kaikelle green care -toiminnalle. Siinä ihminen nähdään osana muuta luontoa. Tällöin myös ihmisen ja luonnon hyvinvointi kulkevat käsi kädessä. Laajempina tavoitteena on ehkäistä ihmisen vieraantumista luonnosta ja auttaa rakentamaan kestävästä kehityksen mukaista elämäntapaa. (www.gcf Finland.fi).

Kuva 1. Luontoavusteisia menetelmiä (www.gcf Finland.fi).

Green caren peruselementtejä voidaan katsoa olevan luonto, toiminta ja yhteisö. Luontoa käytetään edistämään, vahvistamaan tai nopeuttamaan asetettuja tavoitteita. Eläimet ovat yksi keskeinen osa green care -toiminnan luontoelementtiä. Toiminta yhdistää ihmisen ympäristönsä ja luo mahdollisuuden kokemuksille ja oppimiselle. Tekeminen ja uuden oppiminen tuottaa mielihyvää ja aktivoi fyysisesti. Luonnossa toimiminen voi olla myös vähäeleistä, kuten maiseman tai eläinten havainnointia ja rauhoittumista, sillä luonto itsessään tekee toiminnasta elämyksellistä. (Soini et al 2011)

Yhteisö mahdollistaa osallisuuden. Vuorovaikutteisuus kiinnittää yksilön yhteisöön ja tarjoaa hyväksynnän tunteen. Parhaassa tapauksessa yhteisön tuki suojelee terveyttä ja lisää toiminnan vaikuttavuutta. Osallisuus green care -toiminnassa voi syntyä paitsi vuorovaikutuksessa ihmisten, myös eläinten, luonnon tai tietyn paikan kanssa. Hevostallilla tai maatilalla voidaan harjoitella kuulumista yhteisöön, jonka kokeminen on askel yhteiskunnan jäsenyyteen. Kuten sosiaalipedagogisessa työssä, myös green caressä on keskeistä toisen ihmisen kohtaaminen,

vuorovaikutus ja pedagoginen suhde. Ohjaaja ei toimi pelkästään tiedon lähteenä, vaan erityisesti erilaisten kasvatuksellisten tilanteiden mahdollistajana. Vuorovaikutus on luontevaa toiminnan ohessa. (Soini et al 2011; Hämäläinen 1999)

2.3 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on yksi green caren eläinavusteisista menetelmistä, jossa ohjaaja käyttää sosiaalipedagogista työorientaatiota. Green caren peruselementit - toiminnallisuus, yhteisöllisyys, vuorovaikutus, elämyksellisyys - ovat hyvin pitkälti samoja kuin sosiaalipedagogisen työorientaation toimintaperiaatteet (Hämäläinen 1999). Määritelmän mukaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta on sosiaalipedagogisesta teoreettisesta ja käytännöllisestä viitekehystä lähtevää työtä, jonka tavoitteena on lapsen sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen hevosen kanssa tapahtuvassa yhteisöllisessä toiminnassa (Koistinen 2005, 4). Hevostoiminnan ohjaajan ammattillisesta taustasta riippuen toiminnan sisältö ja kohderyhmä voivat vaihdella. (Hämäläinen & Kurki 1997, 20)

Tallilta löytyy jokaisen kykyihin sopivaa tekemistä ja osallistumisen muodot voivat vaihdella passiivisesta vastaanottajana olemisesta osanottajana osallistumisen kautta aktiiviseen toimijana osallistumiseen. Toiminnallisuus – ja erityisesti yhteistoiminnallisuus – antaa nuorelle itsearvostuksen tunteen, kun voi toimia osana yhteisöä, jossa jokaisella on tärkeä rooli eläinten hyvinvoinnin kannalta. (Hämäläinen 1999)

Hevosen kanssa oleminen tuottaa arkipäivän elämyksiä, joiden merkitystä elämyspedagogiikassa korostetaan. Nämä kokemukset voivat yleistyä osaksi arkielämää. (Mönkkönen 1999, 46) Hevonen antaa mahdollisuuden kokea kaikkia tunteita, ilman, että pitäisi pelätä torjumista tai hylkäämistä. Eläimen kanssa voi opetella ilmaisemaan tunteita rakentavammin ja sen jälkeen siirtää tämän opin ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. (Pitkänen 2008; 7-13)

3 RYHMÄ TOIMINTAMUOTONA

3.1 Yhteisö

Suojautuminen ulkoiselta vaaralta ja elannon hankkiminen ovat pakottaneet ihmiset olemassaolonsa aikana liittämään voimansa yhteen sekä kehittämään ryhmämuodosteita. Tällaisia ryhmämuodosteita on kutsuttu yhteisöiksi. Tällainen yhteisö on ollut ja on edelleenkin, hieman eri merkityksessä edellytys elämässä selviytymiselle. Arkikielessä yhteisö-nimitystä käytetään väljästi tarkoittamaan ryhmää, jonka jäsenillä on jotain yhteistä. Tutkimuksessa yhteisön voi määritellä kolmella tavalla. Se voi olla alueellisesti rajattava yksikkö tai sosiaalisen vuorovaikutuksen yksikkö. Lisäksi se voi olla yhteenkuuluvuuden tunteiden ja muiden symbolista yhteisyyttä osoittavien ilmiöiden yksikkönä. Yhteisöllä tarkoitetaan yleensä suhteellisen pientä kokonaisuutta, mutta yhteisön koko ei ole ratkaiseva tekijä. (Jauhiainen & Eskola 1994, 43.)

Heikki Lehtosen mukaan ainut varsinainen yhteisötyyppi on toiminnallinen yhteisö. Yhteisön luo yhteinen toiminta. Yhteisyys joka konkretisoituu vuorovaikutuksena ja toimintana, synnyttää yhteisön. Yhteiskunnallisesti vaikuttavaa yhteisöllisyys ei ole mitä tahansa yhdessäoloa. Se on tiukasti organisoitua ja yksilöä sitovaa yhteisöä koskevaa toimintaa. Tämän ajan moderni elämäntapa tuottaa ihmisille painetta ja pakkoa etsiä voimaa ja turvaa yhteisöllisyydestä. Yhteisö ilmeisemmin edustaa nykyajan ihmiselle samoja arvoja kuin aikaisemmin. Näitä arvoja ovat yhteenkuuluvuus, yhteisvastuu sekä yhteistyö. (Jauhiainen & Eskola 1994, 44-45.)

Tunne yhteenkuuluvuudesta kehittyi vuorovaikutuksessa, konkreettisesti toiminnassa ja sitä mukaa kun tietoisuus yhdistävästä asiasta lisääntyy. Vaikkei yhteistoiminnallisuus ole välttämätön edellytys yhteenkuuluvuuden kokemukselle, vahvistaa se tätä kokemusta. ”Mitä enemmän yhteisön olemassaolon tarkoitus merkitsee jäsenelle, sitä merkitsevämmäksi hän kokee toiset samoin ajattelevat. Ja mitä enemmän ihmiset merkitsevät toisilleen, sitä todennäköisempää on, että he alkavat pitää yhteisön toiminnan tarkoitusta tärkeänä itselleen.” Yhteisyys on siis osallisuutta. (Jauhiainen & Eskola 1994, 46.)

3.2 Tavoitteellinen ryhmä

Tavoitteellisia ryhmiä luodaan tiettyä tarkoitusta varten. Tällainen ryhmä sitoo ihmisen yhteiseen tavoitteelliseen toimintaan. Tavoitteellisia ryhmiä voidaan muodostaa hyvin erilaisilla yhteiskunnallisilla alueilla esim. yhdistyksissä, työelämässä tai vapaa-ajalla. Tavoitteellinen ryhmä voi syntyä jonkin yhteisen kiinnostuksen ympärille spontaanisti esim. kyläyhdistys. Tavoitteellinen ryhmä voidaan myös perustaa tiettyä tarkoitusta varten, kuten kerho tai terapiaryhmä. Toiminta- tai keskusteluryhmiä voidaan perustaa esim. sosiaalityöntekijän asiakkaille. Ryhmä käsitetään tavoitteelliseksi ryhmäksi vasta, kun läsnäolijat liittyvät toisiinsa muodostaakseen tällaisen toiminnallisen kokonaisuuden. (Jauhiainen & Eskola 1994, 49.)

Tavoitteellinen ryhmä alkaa muodostua yksilöiden toiminnassa vaiheittain. Kun yksilöt joutuvat tai tulevat kanssakäymiseen keskenään, syntyy tilakontakti. Tämä on ensimmäinen ryhmän muodostumisvaihe. Toisessa vaiheessa, eli psykologisen kontaktin vaiheessa samassa tilanteessa olevat ihmiset tulevat tietoiseksi toisistaan. Lisäksi he muodostavat suhteen toisiinsa. Kolmas vaihe on sosiaalisen kontaktin vaihe, jonka saavuttamisen jälkeen päästään tavoitteelliseen yhteiseen toimintaan. Ryhmälle on annettava oma aikansa eri vaiheiden läpikäymiseen. Jos ryhmällä on tavoite, on ryhmän toimintaenergiasta mahdollisimman suuri määrä saatava suuntautumaan yhteistyöhön. Tällöin tavoitteellisen ryhmän käytöstä voidaan hyötyä. (Jauhiainen & Eskola 1994, 49.)

Kaksi olemassaolon perustetta tavoitteelliselle ryhmälle ovat: 1) psykologinen, joka sisältää yksilön halun ja mahdollisuuden toteuttaa persoonallisia tarpeitaan (henkilökohtainen päämäärä), sekä 2) sosiaalinen, joka sisältää ryhmän jäsenten yhteisen halun muuttaa ympäristöään sosiaalisesti tai fyysisesti (yhteinen päämäärä). Ryhmän toiminta voi olla tasapainoista vain, mikäli kummatkin olemassaolon syyt on huomioitu. Yksilön tarpeita ei voi ryhmä sivuuttaa, mutta myös yksilöiden on sovittava intressinsä muiden etuihin. (Jauhiainen & Eskola 1994, 52.)

3.3 Sosiaalinen verkosto

Sosiaalinen verkosto ei sellaisenaan ole aktiivinen ryhmämuodoste. Verkosto on toiminnan kenttä, jolle voidaan organisoida ryhmätoimintaa. Se on eräänlainen potentiaalinen ryhmä, jonka sisällä on mahdollisuus ryhmänä toimimiseen. Tällaista mahdollisuutta voidaan sosiaalityössä käyttää sosiaalisen tuen ja yhteisyyden luomiseen. (Jauhiainen & Eskola 1994, 59.)

Sosiaalityössä korostuu verkoston merkitys sosiaalisen tuen mahdollistajana. Mm. tehtävien jakaminen ja materiaalisen avun, välineiden, informaation tai neuvojen antaminen hankalissa tilanteissa tuottavat sosiaalista tukea. Antaminen ei ole vaikuttavinta tukemista vaan yhdessä toimiminen. Ihmiset saavat apua sellaisilta henkilöiltä, jotka auttavat heitä saamaan käyttöön psyykkiset voimavaransa emotionaalisten ongelmiansa käsittelyyn. (Jauhiainen & Eskola 1994, 62-63.)

Tuen antamiseksi ei riitä vain verkoston muodostuminen, jonkun verkostoon kuuluvan on otettava vastuulleen auttamisen tavoitteenasettelu, organisointi, työnjako sekä työskentelyn kokoaminen ja arviointi. Etukäteen on määriteltävä konkreettisesti, tukemisen tavoite ja sisältö. Tällöin on mahdollista arvioida tavoitteen saavuttaminen. Erityisesti elämäntilanteen muutosvaiheessa on sosiaalisen verkostojen tukeva merkitys havaittu suureksi. Vuorovaikutus voi pehmentää uusien elämäntilanteiden kohtaamista konkreettisen avun sekä informaation avulla. (Jauhiainen & Eskola 1994, 63.)

Nuoren identiteetin rakentumisessa ryhmä on välttämätön, ja ryhmän avulla nuori oppii hallitsemaan impulssejaan. Nuoren on vaikea käyttää tiivistä kahdenkeskistä suhdetta sen liian intiimiyden takia. Ryhmä puolestaan palvelee nuoren yksinäisyyden ja ahdistuksen hallintaa. Nuoren itsevarmuus lisääntyy ryhmässä osittain sen seurauksena, että nuori luopuu yksilöllisyydestään ja hyväksyy ryhmän muiden nuorten kanssa jaetun identiteetin. Nuori tarvitsee ikätovereita ja ryhmää kehityksessään. (Aalberg & Siimes 2007, 72-73)

3.4 Ryhmäkoko – pienryhmä

Pienryhmä määritellään niin, että jokaisen on mahdollista olla henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa kaikkien muiden ryhmän jäsenten kanssa. Muutoin kyseessä on kyseessä suuryhmä. Pienissä ryhmissä ihminen voi olla aktiivinen osallistuja ja sitoutua henkilökohtaisesti prosessiin. Ryhmä voi olla yksimielinen ja ryhmän sisällä on suuri sisäinen kontrolli. Suuria ryhmiä kuvaa vähäinen yksimielisyys sekä vähäinen osallistuminen, jäsenyyden anonymisyys sekä johtajaan kohdistuvat suuremmat odotukset. (Jauhiainen & Eskola 1994, 109-110.)

Esimerkiksi kirkon erityisnuorisotyön ryhmätoiminnan tavoitteena on toimia lasten ja nuorten oman kasvun paikkana. Toiminta-, keskustelu- ja kasvu- yms. ryhmät ovat pienryhmiä, ja kaikki ryhmät pyritään räätälöimään ajatellen tiettyä nuorten joukkoa. Toiminta muotoutuu yleensä jonkin tekemisen ympärille, ja ryhmässä käsitellään nuorten omia kysymyksiä. Suunnitelmallisuus, ryhmään sitouttamisen taito ja toteutuksen pitkäjänteinen läpivieminen tuottavat tulosta. ([http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BF864B5C76F30DC7C22576FE002B16D4/\\$FILE/Erityisnuorisoty_ on_strategia.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BF864B5C76F30DC7C22576FE002B16D4/$FILE/Erityisnuorisoty_ on_strategia.pdf))

3.5 Ryhmän toiminta-aika ja -paikka

Säätämällä aikaa ja paikkaa voidaan vaikuttaa ryhmän prosessiin. Ajan merkitys nousee esiin, kun määritellään koko toimintajakso aloitus kerrasta lopetus kertaan sekä yksittäisen toimintakerran kestosta. Lisäksi on merkityksellistä määritellä tapaamistiheys. Toiminta on järkevämpää, kun alusta alkaen on arvioitu tavoitteeseen pääsemiseen tarvittava aika. Epämääräinen aikataulu ei tehosta toimintaa. Toiminnan sisältö ratkaisee, miten pitkään yhdellä kokoontumiskerralla toimitaan. Lisäksi tilanteiden tauot on mietittävä tarkoituksen mukaisesti ja tarpeen mukaan. (Jauhiainen & Eskola 1994, 112.)

Toiminnan tarkoitus määrittelee kokoontumistiheyden. Jos tehtävästä suoriutuminen vaatii ryhmäytymistä, on tarkoituksenmukaista kokoontua tiheästi. Toimintapaikka jossa ryhmä kokoontuu ja sen esineympäristö vaikuttaa prosessiin. Toimintapaikka on ryhmälle itselleen sekä ulkopuolisille todiste sen olemassaolosta. Esimerkiksi nuorille osoitettu toimitila, jossa he saavat kunnostaa tiloja mieleisekseen, on tyydyttävää tekemistä ja kokemusta yhteistoiminnasta. (Jauhiainen & Eskola 1994, 113.)

3.6 Ryhmän käyttäminen sosiaalityössä

Sosiaalityössä on tarkoituksena tukea yksilöiden persoonallista kehittymistä. Lisäksi se on yhteiskunnan ja sosiaalisten ongelmatilanteiden muuttamista. Tavoitteena on ihmisen toimintakyvyn tukeminen sekä hänen liittäminen sosiaalisiin suhteisiin. Ihmiset voivat kehittää itseään persoonallisuudeksi osallistumalla ryhmätoimintaan. Lisäksi he voivat kehittyä persoonallisuutena osallistumalla erilaisiin ryhmätoimintoihin. Ryhmää käyttävän sosiaalityön päätavoite on ollut alkuajoista saakka osallistumisen kautta toimintakykyiseksi kasvaminen. (Jauhiainen & Eskola 1994, 137.)

3.7 Ohjaaja

Ohjaajan päätehtävä ryhmässä on ottaa vastuu ryhmän kaksoistavoitteen saavuttamisesta. (Jauhiainen & Eskola 1994, 140.) Kaksoistavoitteena on saavuttaa toiminnan tavoitteet (voittaa jääkiekko-ottelu) ja ylläpitää ryhmän kiinteyttä (lujittaa yhteishenkeä joukkueessa). (Himberg & Jauhiainen 1998, 94-112.)

Ohjaajan on säädeltävä ryhmädynaamisia tekijöitä eli tehtävä ryhmätyötä ryhmän ryhmäyttämiseksi. Tämän avulla ryhmä selviytyy tehtävästään. Ellei kaksoistavoitetta saavuteta, ei ryhmän toiminnan tarkoitus toteudu. Ohjaaja mahdollistaa, organisoii ja kokoaa yhteistoimintaa kaksoistavoitteen suuntaan. Ohjaaja toimii tunneilmaisun helpottajana sekä tulkkina, mutta myös luo edellytykset käytännön toiminnalle. Ohjaaja eli ryhmätyöntekijä ohjaa ryhmää diagnosoimaan sekä käsittelemään tehtävä- ja prosessiongelmia. Osittain ryhmän kaksoistavoitteen saavuttaminen riippuu millaisen ryhmäsopimuksen jäsenet ovat itselleen laatineet. Ryhmäsopimus voi olla sanaton sopimus tai se voi koskea ryhmän toiminnan tarkoitusta, tavoitteita, suhdejärjestelmiä ja rajoja sekä jäsenten asemaa, velvollisuuksia ja oikeuksia. Ilman tällaista sopimusta ryhmä ei kehity riittävän turvalliseksi sekä kiinteäksi ollakseen toimiva. Ohjaajan on huolehdittava sopimuksen tekemisestä, noudattamisesta ja jatkuvasta tarkastamisesta. (Jauhiainen & Eskola 1994, 140.)

Ohjaajan tärkeitä tehtäviä on suunnan näyttäminen, päätösten tekeminen ja visioiden luonti. (Kopakkala 2008, 89). Ryhmällä on oltava ohjaaja, mutta on toissijaista, kuka sitä tehtävää hoitaa. Ryhmälle voidaan nimetä ohjaaja ryhmän ulkopuolelta, esim. ammattinsa vuoksi siitä huolehtiva henkilö tai esimies. Ohjaaja voi olla ryhmän jäsenten kutsuma tai ryhmä voi valita ohjaajan myös keskuudestaan. Ryhmätyöntekijän tehtävän täytyy tulla hoidetuksi, muutoin ryhmä voi olla vaarassa hajota, kuten johtamattomille ryhmille usein tapahtuu. (Jauhiainen & Eskola 1994, 141.)

Ryhmässä voidaan käyttää kahta ohjaajaa esim. monimutkaisissa ryhmätilanteissa, jotka vaativat tarkempaa havainnointia. Kaksi ohjaajaa voi tulla kyseeseen kun ohjaajat tarvitsevat keskinäistä tukea ja turvallisuuden tunteen luomista tai kun heidän toimintatapojaan tai asenteitaan tarkastellaan. Myös koulutustarkoituksessa on mahdollista käyttää ryhmälle kahta ohjaajaa. Kahden ohjaajan välillä on oltava jatkuvaa keskinäistä suhteen ja yhteistyön tietoista erittelemistä, jotta ohjaajien työn yhteensovittaminen onnistuu. Kumpikin ohjaaja vaikuttaa oleellisesti ryhmän dynamiikkaan. Ohjaajat voivat myös joutua ryhmäläisten keskinäisen valtataistelun välineeksi tai alkaa kilpailla keskenään. Eri sukupuolta olevat ohjaajat voivat tuoda erilaista näkökulmaa ryhmän toimintaan, mutta kaavamaisesti ei voida todeta, että mies ja nainen ohjaajina olisivat aina paras ratkaisu. (Jauhiainen & Eskola 1994, 142.)

Jäsenten oma vastuu prosessin kulusta korostuu ryhmän sosiaalisen käyttäytymisen periaatteissa. Ohjaajan tehtävä on itsenäistää ryhmää ja tehdä oma läsnäolo tarpeettomaksi. Tavoitteellisen ryhmän ohjaaja saa keskeisemmän roolin kuin muissa ryhmämuodosteissa, sillä työskentely on asiapainotteista. Varsinainen johtaja ohjaaja ei ole vaan hän käyttää siinä olevaa johtajuutta. Johtajuus on kykyä ottaa vastuuta ongelmanratkaisusta ja niiden ratkaisemisesta sekä ryhmän toiminnasta. Ohjaajalla on tehtävänsä vuoksi auktoriteettiasema. Koko ryhmään vaikuttaa ohjaajan suhtautuminen yksittäisiin jäseniin, ryhmäkokonaisuuteen, sen ulkopuolisiin henkilöihin ja ryhmätoimintatapoihin. Tästä tehtävästä ja asemasta ohjaajalle kehittyy suhde ryhmään, jota hän käyttää tietoisesti ryhmän ja toimintakyvyn edistämiseen. Hänellä tulee olla herkkyyttä yksittäisen jäsenen tarpeille ja pyrkimyksille, muttei voi vastata jäsenen ”ainoan lapsen toimintatapaan” eli jatkuvasti erityistapauksena huomioiduksi tulemiseen. Tasapuolisuuden ylläpitämiseen sekä liittoutumisen välttämiseen ohjaajalta edellytetään hyvää itsetuntemusta. (Jauhiainen & Eskola 1994, 146.)

Ohjaustoimet ovat ohjaajan jäsentynyttä toimintaa. Ne eivät ole mitä tahansa spontaaneja toimia, vaan tietoisia, tavoitteellisia ja perusteltuja ryhmädynaamisten tekijöiden käyttöä. Puhuminen, vaikeneminen sekä tekeminen ja tekemättä jättäminen ovat ohjaustekoja, mikäli ne tehdään tavoitteellisesti. Lisäksi ohjaaja auttaa ryhmää oppimaan ryhmäkokemuksestaan. (Jauhiainen & Eskola 1994, 147.)

Ryhmä kehittyy vaiheittaisesti Bruce Tucmanin mukaan. Muodostusvaiheessa (forming) ryhmän jäsenet ovat riippuvaisia ohjaajastaan. Kukaan ei halua ärsyttää ketään ja jäsenet käyttäytyvät varovaisesti ja muodollisesti. Ryhmä hakee yhteisiä pelisääntöjä ja ryhmäroolit alkavat määräytyä. Ryhmän tehtävä ei välttämättä ole vielä selvillä ja oma asema ryhmässä on epävarma. (Kopakkala 2008, 49.) Ryhmän aloitus sekä loppu ovat ryhmäprosessin kannalta merkittäviä vaiheita. Aloituksessa ratkaistaan ryhmän työskentelyn suunta sekä jäsenten motivaatio yhteistoimintaan. (Jauhiainen & Eskola 1994, 156.)

Kuohuntavaiheessa (storming) ryhmän yksilöt haluavat erottua. Vaiheen aikana on konfliktitilanteita ja ryhmäläiset ovat usein tyytymättömiä ja pettyneitä ryhmään. Työhön ei päästä käsiksi, vaan tehtäviä ja niiden vaatimuksia vastustetaan. Tässä vaiheessa tehtävästä selviytyminen edellyttää kaikkien työpanosta. Sopimisvaiheessa (norming) syntyy yhteenkuuluvuuden tunne, jossa hyväksytään jäsenten keskinäinen erilaisuus. Konflikteja halutaan välttää ja yhteistyötä alkaa syntyä. Roolit ja oma paikka ryhmässä on löytynyt sekä ryhmään kuuluvuuden tunne vahvistuu. Hyvin toimiva ryhmä (performing) on tuottava, tehokas ja luova. Ryhmä voi tässä vaiheessa paneutua ongelmanratkaisuun sekä tehtävänsä loppuun viemiseen. Roolit ovat joustavia ja tarkoituksenmukaisia, työskentely on vastuullista ja rakentavaa. Ryhmän kiinteys vaikeuttaa ulkopuolisten pääsyä mukaan ryhmään. (Kopakkala 2008, 49-50.)

Ryhmän lopettaminen (adjourning) on viimeinen vaihe. Tässä vaiheessa ryhmä päättää toimintansa. Jäsenet hyvästelevät toisensa ja tunteet ovat vahvasti esillä. (Kopakkala 2008, 51). Lopettamisvaiheessa ryhmän jäsenten tulee irtaantua ryhmästä ja kyetä itsenäistymään ja hyödyntämään yksilöllisesti ryhmässä kokemaansa. Aloittamisen ja lopettamisen selkeä yhteinen

toteaminen selkiinnyttää ryhmärajoja sekä vapauttaa jäsenten energiaa muuhun käyttöön. Ryhmäyöntekijä ohjaa ryhmää antamaan palautetta ja ohjaa ryhmän jäseniä antamalla palautetta. Palautteen antamista käytetään tietoisesti ohjaamaan ryhmän toimintaa ja pitämään ryhmän prosessia yllä. (Jauhiainen & Eskola 1994, 156.)

4 LAPSUUS ELÄMÄNVAIHEENA

Siirtymä varhaislapsuudesta keskilapsuuteen (7-12 -vuotiaana) tapahtuu lapsen kouluiän alkamisen kynnyksellä. Kaikilla kehityksen tasoilla - biologisessa, kognitiivisessa ja sosiaalisessa kehityksessä - tapahtuu muutoksia, jotka yhdessä tekevät kehityksen mahdolliseksi. Sosiaalisella tasolla keskilapsuuteen siirtymiseen liittyy vertaissuhteiden merkityksen selvä kasvu. Torjutuksi tai kiusatuksi tuleminen ovat tasapainoisen kehityksen riskitekijöitä. (Nurmi et al 2010, 122) Paras keino suojata lasta tai nuorta vertaisten kielteiseltä vaikutukselta olisi pyrkiä minimoimaan varhaisen sosiaalisen sopeutumisen ja käyttäytymisen ongelmat. (Salmivalli 2005, 158)

Ensimmäiset kouluvuodet ovat kuin varhaislapsuuden jatketta. Käsitteellisempi ajattelu on vasta kehittymässä, joten lapsen tietoisuus on yhä kuvien ja tunnelmien kyllästävä fantasiamaailma. Kuvallista ja elämyksellistä tietoisuutta tulisi vaalia mahdollisimman pitkään. 9-vuotistaitteessa lapsessa voi ilmetä muutoksia, jotka liittyvät hänen yksilöllisyytensä vahvistumiseen. Lapsi suuntaa kritiikkinsä aikuisten ja sisarusten lisäksi itseensä: ajatukset liikkuvat oman olemassaolon ympärillä. Tämä on osa yksilöitymisprosessia. (Dunderfelt 2006, 87-88)

Psykoanalyttisen kirjallisuuden mukaan 10-12-vuoden iässä jatkuu esikouluiässä alkanut samaistuminen vanhempiin, lähinnä samaa sukupuolta olevaan vanhempaan, arkipäivän ja vapaa-ajan toimintojen kautta. Tässä iässä muodostuvat ahkeruuden, työnteon ja osaamisen perusvoimat. Lapset samastuvat voimakkaasti tehtäväänsä ja kokevat onnistumisen tunteita, kun saavat tehdä "oikeita asioita". Tekemisen kautta oppiminen sopii tämän iän ohjenuoraksi. (Dunderfelt 2006, 88-89)

Ympäristö, jossa lapsi kokee kunnioitusta ja hyväksyntää ja jossa lapseen kohdistuu myönteisiä odotuksia hänen kyvyistään käyttäytymisen ja tunteiden säätelyyn ja jossa hän saa malleja vaikeidenkin tilanteiden ratkaisuun, tukevat lapsen kehittyvää tietoisuutta oman käyttäytymisen vaihtoehtoista, motiiveista ja seuraamuksista. (Nurmi et al 2010, 122)

Kognitiivinen kehitys ja oppiminen ovat lapsuuden keskeisiä kehitystehtäviä. Oppimistapojen kehitystä tukee sellainen aikuisen ohjaama toiminta, joka kannustaa lasta pohtimaan erilaisia vaihtoehtoja ja niiden seurauksia sekä arvioimaan lopputulosta. Myönteistä kehitystä tukevan ajan käytön piirteitä tarjoavat kodin ja koulun lisäksi vapaa-ajan toiminnot, joiden fyysinen ja psykologinen turvallisuus ohjaavat myönteiseen vuorovaikutukseen tovereiden kanssa. Toiminnan sopiva rakenne, selkeät ja johdonmukaiset säännöt sekä aikuisten valvonta ja ohjaus on tärkeää. Toiminta tarjoaa mahdollisuuden kokea yhteenkuuluvuutta, mutta samalla toiminnassa tunnustetaan ja arvostetaan erilaisuutta. Toiminta ylläpitää vaatimusta sosiaalisesti hyväksyttävästä käyttäytymisestä, vahvistaa moraalista kehitystä ja itsenäisyyttä sekä tarjoaa mahdollisuuden taitojen kehittämiseen. Toiminnan avulla lapsi jäsentyy myös perheeseen, kouluun ja yhteiskuntaan. (Nurmi et al 2010, 112)

Erytisen tuen tarpeesta puhutaan, kun lapsi tai nuori tarvitsee erityisiä palveluja ja erityistä tukea kasvunsa turvaamiseen. Tällöin normaalit palvelut eivät ole riittäneet. Erityisiä tukitoimia voidaan kohdentaa riskialttiissa olosuhteissa eläville lapsille tai nuorille perus- ja erityispalveluissa sosiaali-, opetus- ja terveystoimissa. (<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/tavoitteet/erityinentuki/>)

5 PIENRYHMÄN TOTEUTUS

5.1 Maalla on mukavaa -hanke

Pienryhmien toteutukseen haettiin ja saatiin julkista rahoitusta Elävä Kainuu Leader ry:ltä, joka avustaa yleishyödyllisiä ja elinkeinotoimintaa edistäviä hankkeita sekä yritystukia alueellaan. Hanke sai nimen Maalla on mukavaa ja sen tarkoituksena oli tuottaa green care-pienryhmätoimintaa lapsille ja nuorille elämän tueksi. Kohderyhmänä ovat 7-16-vuotiaat lapset ja nuoret, jotka tarvitsevat sosiaalista tukea. Hankkeessa perustettiin kaksi green careen perustuvaa pienryhmää: toinen alakouluikäisille ja toinen yläkouluikäisille.

Pienryhmän toiminnan punainen lanka oli joka kertainen kokoontuminen tallissa ja tallityöt. Niiden lisäksi oli jokaisella kerralla jotain muuta luontoon tai maaseutuun liittyvää toimintaa. Toistuva rutiini tallissa loi ennakoitavuutta ja turvallisuudentunteen osallistujille. Talli ja hevostoiminta valittiin keskeiseksi pienryhmän aiheeksi myös siksi, että tallityöt tukevat osallistumista ja toiminnallisuutta hyvin. Tallista löytyy jokaiselle sopivaa tekemistä. Hevosen kanssa oleminen on elämyksellistä, hevosen ohjaaminen harjoituksissa vaatii luovuutta ja nopeaa ratkaisukykyä, hevonen antaa mahdollisuuden itsensä voittamiseen ja omien kykyjen tunnistamiseen. Hevonen myös antaa ihmiselle palautetta koko ajan: onko ihminen rento, epävarma, aggressiivinen, hermostunut, vapautunut. Hevosen reaktioiden kautta tunteista päästään keskustelemaan luontevasti.

5.2 Tavoitteet

Hankkeen päätavoite oli luoda henkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia lisäävää green care -toimintaa lapsille ja nuorille Sotkamoon. Hankkeen toisena päätavoitteena oli vakiinnuttaa pienryhmän toimintamalli yhdistyksen käyttöön.

Päätavoitteita tukevat osa- ja vaihetavoitteet olivat puitteiden luominen hankkeelle, verkostoituminen ja hankkeesta tiedottaminen, pienryhmätoiminnan sisältöjen suunnittelu, pienryhmien käynnistäminen, toiminta, seuranta, palautteen kerääminen sekä toiminnan vakiinnuttaminen ja arviointi.

5.3 Ryhmän kokoaminen

Hanke aloitettiin verkostoitumalla ja tekemällä toimintaa tunnetuksi Sotkamon alueella. Hankkeesta tiedotettiin sähköpostitse ja puhelimitse eri toimijoita, jotka ovat tekemisissä lasten ja nuorten kanssa: koulujen johtajat, erityisopettajat, opettajat, kuraattorit, kunnan ja seurakunnan nuorisotyöntekijät, sosiaalitoimen lastensuojelu- ja perhetyön yksiköt sekä erilaiset hankkeet. Hanke esiteltiin myös Sotkamon Yhteiset nuoret -työryhmässä. Yhteistyötahoja pyydettiin esittelemään hanketta tiedotteen avulla perheille, joiden lapselle pienryhmästä voisi olla hyötyä. Myös mediaa tiedotettiin hankkeen käynnistymisestä ja se saikin palstatilaa Kainuun Sanomista sekä Koti-Kajaanista. Ristinkantajat ry:n nettisivulla tiedotettiin hankkeeseen hakemisesta.

Perheiden itsensä tuli ottaa yhteyttä hankkeen ohjaajiin ja ilmoittaa lapsensa ryhmään. Yhteistyötaho ei sitä voinut tehdä, sillä vanhempien suostumus ja kannustus osallistumiseen oli edellytyksenä ja toiminta oli lapselle vapaaehtoista.

Molempiin pienryhmiin haettiin kuutta osallistujaa. Alakoululaisten ryhmään ilmoitautui yhdeksän (9) lasta, joista valittiin mukaan kuusi (6). Valituksi tulemistä rajoitti esimerkiksi hakijan kehitysvammaisuus, sillä talli jossa toiminta toteutettiin, ei ole esteetön eivätkä ohjaajat kokeneet omaavansa riittävää ammattitaitoa kehitysvammaisten kanssa toimimiseen. Siitä syystä kohderyhmään valittiin sosiaalisesti erityisen tuen tarpeessa olevia. Lisäksi valinnoissa huomioitiin

ryhmän tasavertaisuus toimia. Alakoululaiset voivat olla 6-12-vuotiaita, joten ryhmän oli hyvä olla toiminnan kannalta samassa kehitysvaiheessa. Ryhmään koottiin 1-4 luokkalaisia tyttöjä (4) ja poikia (2).

Tiedottamisen haasteeksi koettiin se, kuinka saada yhteistyötahot ymmärtämään tärkeä roolinsa toimia linkkinä hankkeen työntekijöiden ja perheiden välillä. Työntekijät suosittelivat hankkeen pienryhmää niille perheille, joiden katsoivat hyötyvän toiminnasta. Myös sähköpostit ja niiden liitteet hukkuivat joillain yhteistyötahoilla ja niitä piti lähettää uudelleen. Tiedotteiden sisältöä tulee jatkossa miettiä yhä tarkemmin, että se olisi tarpeeksi selkeä ja ymmärrettävä. Jatkossa hakuprosessi on kuitenkin toivon mukaan helpompi, kun toimintakonsepti on yhteistyötahoille tuttu. Nyt tiedottamisessa sai tehdä paljon töitä, koska hanke oli pilotti.

5.4 Toteutus

5.4.1 Osallistujat

Alakoululaisten ryhmä kokoontui viitenä sunnuntai-iltana huhti- toukokuulla vuonna 2013. Jokaiselle ryhmään valitulle lähetettiin kirje (LIITE 2), jossa kerrottiin ennakkotietoja kokoontumiskerroista. Lisäksi kirjeen mukana lähetettiin ennakkotietolomake (LIITE 3), joka pyydettiin huoltajia palauttamaan omalla allekirjoituksellaan varustettuna ensimmäiselle kerralle. Lisäksi heille, jotka eivät tulleet valituksi ryhmään, lähetettiin kirje. Toimintaa varten luotiin turvallisuusasiakirja, jossa käytiin läpi keskeiset riskit mitä voi tapahtua ja miten kyseisissä tilanteissa toimitaan. Lisäksi toiminta on luottamuksellista ja ohjaajat vaitiolovelvollisia.

Ryhmän lapset olivat iältään 7-10-vuotiaita. Ryhmäläiset olivat vakuutettuja toiminnan aikana. Kahden ohjaajan lisäksi tässä ryhmässä oli lukioikäinen avustaja auttamassa käytännön tilanteissa hevosten kanssa. Lisäksi hänen tehtäviin kuului alakoululaisten innostaminen ja jokaisen huomioiminen tasapuolisesti. Lisäksi ryhmässä syötiin välipala jokaisella kerralla.

Kunnan sosiaalitoimi kustansi osan kahden osallistujan taksikyymityksistä. Kyyti oli oleellinen lasten kannalta, heidän osallistumisensa ei olisi ollut mahdollista pitkän välimatkan sekä perheen autottomuuden takia. Hankkeella oli mahdollisuus maksaa osa kyydityksestä. Kyydityksestä ei tullut kustannuksia kahdelle perheelle, joiden lapset kulkivat taksilla. Huoltajat ilmoittivat ennakkotietolomakkeessa määrittelyn, mihin lapsi tarvitsee erityistä sosiaalista tukea (Taulukko 1).

Taulukko 1: Huoltajien ilmoittamat tiedot osallistujista

	IKÄ	TUEN TARVE	SUOSTTELI RYHMÄÄN
Poika 1	10	Ei tarvitse tukea	Alakoulun opettaja
Poika 2	10	Ei tarvitse tukea	Alakoulun opettaja
Tyttö 1	8	Kuullun ymmärtäminen, sosiaalinen kanssakäyminen, psyykinen jaksaminen	Seurakunnan nuorisotyönohjaaja
Tyttö 2	ei ilm.	Ujous, syrjään vetäytyminen, käyttäytymiseen liittyvät asiat, oma jaksaminen, huoltajan masennus	Koulukuraattori
Tyttö 3	10	Käytös, taipumus joutua sanaharkkaan, itsensä syyllistäminen	Perhetyöntekijä, koululääkäri
Tyttö 4	8	Käyttäytyminen, malttamattomuus, vaikea ottaa vastaan neuvoja, itsetunto ongelmia, pelkää epäonnistumista	Koulukuraattori

5.4.2 Toteutuskerrat

Aloituskerran tavoitteena oli tutustua osallistujien sekä ohjaajien kesken. Myös kaikkien lapsien vanhempia tervehdittiin sekä jututettiin heidän tuodessa ja hakiessa lapsiaan. Lisäksi ensimmäisen kerran ohjelmaan kuului paikkojen sekä turvallisuusohjeiden läpikäyminen. Tutustuminen tapahtui erilaisten nimi- ja tutustumisleikkien kautta. Lisäksi pelattiin joukkuepelejä, joissa oli matala kynnyks ottaa kontaktia toisiin ryhmäläisiin.

Aloituskerralla päästiin tutustumaan karsinoiden siivoamiseen ja juomavesien laittamiseen, tämäkin oli osaltaan yksi ryhmäytystehtävä. Lopussa lapsille jäi aikaa taluttaa hevoset tarhasta karsinoihin ja hoivata jokaista hevosta. Kerta päättyi hevosten ruokkimiseen.

Alussa lapset olivat epävarmoja ja omissa oloissaan sekä tukeutuivat aikuisiin. Jo alussa huomattiin, että lapsilla oli asianmukaiset vaatteet talliympäristöön sekä keliin sopivat kengät, useimmilla kumpparit. Ennakkotietolomakkeet saatiin yhtä vaille kaikista lapsista. Vanhemmat olivat avoimesti kertoneet lisää lapsistaan ja perheensä tilanteista tai lapsen koulussa olemisen ongelmista. Nämä helpottivat työskentelyä. Koska ennakkotietolomakkeiden sisällön lukivat vain aikuiset ohjaajat, he arvioivat, mitä tietoja apuohjaajalle oli tarkoituksenmukaista toiminnan kannalta kertoa.

Erityisesti hevosten mukaan odottaminen näkyi lapsista. Kun päästiin hakemaan hevosia, lapset olivat innoissaan. Taluttamisen tärkeys näkyi siinä, että ennen kuin oli ohjeistettu miten hakeminen tapahtuu, oli jo tytöt kinastelemassa kuka saa hakea ja kuka ei. Lasten silmissä oli lämpöä ja iloa kun hevosia harjattiin. Hevoset lähestyivät lapsia uteliaina ja mielenkiinnolla.

Ohjaajana minulle jäi erittäin positiivinen kokemus ensimmäisestä kokoontumisesta. Pitkään odotettu ja paljon ennakkotyötä oli jo tehty pienryhmää varten. Omassa mielessä ryhmällä on erityinen merkitys muihin tallilla käyneisiin lapsiryhmiin, sillä yhteistyötahojen ammatti-ihmiset ovat arvioineet näiden ryhmään osallistuvien hyötyvän juuri tällaisesta toiminnasta. Jokainen lapsi alun hiljaisuuden jälkeen lähti mukaan ryhmän toimintaan, tuli kuulluksi, jutteli ohjaajien sekä toisten lasten kanssa. Ryhmätyöt, ihan ne tallin arkiaskareet, ryhmäytti pelien lisäksi hyvin. Ohjaajille jäi aikaa katsella, miten lapset käyttäytyvät ja nouseeko huolta kenenkään käyttäytymisestä.

Monia lapsia jännitti aluksi. Omalla tasollaan jokainen rohkaistui tekemään asioita hevosten kanssa. Kukaan ei suuttunut räjähdykseen asti tai menettänyt malttiaan. Vilkkaat lapset rauhoittuivat hetkeksi hevosen vieressä, ehkä vain pieneksi hetkeksi mutta kuitenkin. Pojatkin lepertelivät hevoselle. Lopussa jäi olo, että lapset tulevat uudelleen mielellään. Viikolla soitin kahden taksilla kulkevan lapsen kotiin kyyti asiassa ja kuulostelin vanhempien kokemusta. Toinen lapsi oli kertonut kurojen antamisen tärkeäksi jutuksi.

Toisella kerralla lähdimme alun yhteisten pelien jälkeen retkelle. Menimme naapuriin katsomaan islanninhevosia sekä lammasta. Halusimme purkaa lasten energiaa hyvällä tavalla ja kävelimme n. 300 m matkan naapuriin. Samalla opettelimme käytöstapoja, miten tervehditään ja esitellään itsensä. Vierailu kohteessa saimme esittää vuorotellen kysymyksiä naapurien eläimistä.

Käveltyämme takaisin talliympäristöön, pääsimme heti taluttamaan hevoset sisälle. Tällä kerralla aikaa jäi enemmän harjata tallipareittain hevosia. Lisäksi jokainen hevonen ruokittiin lopuksi. Talliparin kanssa työskentely näytti sujuvan tasapuolisesti jokaisella parilla. Teimme myös lisätehtävän: pyysimme hevosia laskemaan pään alas laittamalla käden korvien väliin ja palkkasimme leivällä. Tämä ei ollutkaan helppoa koska osaa lapsista selvästi jännittää leivän antaminen. Heidän reaktionsa oli niin vahva, että hevoset saattavat säikähtää tällaista käytöstä. Jos lapsi kiljaisi ja vetäytyi pois päin, ohjaajat tulivat mukaan tilanteeseen rauhoittamaan hevosta ja lasta.

Meillä ei ollut ensisijainen tehtävä ratsastaa pienryhmässä, moni lapsi silti odotti ratsastamista. Olemme kertoneet, että viimeisellä kerralla on talutusratsastusta. Tämä kuulostaa niiden mielestä kurjalta, joilla on ratsastuskokemusta. Talutusratsastus on termi, jolla me kerromme tulevasta ratsastuksesta, mutta meillä on ajatuksena, että ratsastaminen sisältää erilaisia tehtäviä. Lisäksi tallillamme ei ole aidattua kenttää, joten on turvallisuuskysymys etteivät lapset voi ratsastaa ilman taluttajaa.

Vanhemmilta tuli palautetta, että jokainen lapsi oli odottanut sunnuntaita ja Maalla on mukavaa-ryhmään tuloa paljon. Lapset jäivät innolla odottamaan seuraavaa kertaa. Suurin huoli oli tältä kertaa pois jääneestä tytöstä. Hänen perheensä ei ilmoittanut etukäteen poissaoloa. Yksi lapsista oli selvästi ensimmäiseen kertaan verrattuna levänneempi ja rennompi ja uskalsi olla enemmän innoissaan toiminnasta. Pojille ruunan harjaaminen oli iso juttu: lisäksi he arvelivat hevosen olevan viisas kun se on 20-vuotias. He olivat myös vaikuttuneita, kun hevonen oli osannut kumartaa karsinassa. Lapsilla oli jo paljon enemmän asiaa ja joku lapsista kertoikin jo ison omaan elämään liittyvän jutun ohjaajalle.

Kolmas kerta alkoi yhteisellä tekemisellä jo ennen varsinaisen ohjelman alkamista: yksi lapsista keksi, että ison muovitetun täyden heinäpaalin päältä voi hyppiä avatun heinäpaalin päälle. Lapsia avustettiin tarvittaessa, että he pääsivät paalin päälle. Ryhmään osallistujia oli tällä kerralla viisi paikalla. Vain yksi lapsista ei halunnut osallistua kiipeilyyn. Huomasin kuitenkin, että hän seuraa ja nauttii toisten tekemisestä ja tätä kautta oli mukana lasten ilosta. Hyppimisen keksinyt lapsi koki onnistumisen iloa, kun oli keksinyt tällaisen ajanvietteen, josta toisetkin innostuivat.

Tällä kerralla oli tarkoitus tutustua naapurien navettaan sekä heidän hevosiin. Matka navetalle tehtiin kävelemällä. Saimme kysellä navetasta ja navetassa käyttäytymisestä sekä lehmistä ennen navettaan menoa tilan emännältä. Navetassa pojalle oli tärkeää löytää sonni navetasta. Tytöt jaksoivat tervehtiä rauhassa lehmiä ja kysellä nimiä ja muita tietoja lehmistä. Lehmille sai ojentaa rehua ja kokeilla karheaa kieltä jos lehmät nuolivat. Lisäksi navetassa oli useita pieniä vasikoita sekä sonni. Talon isäntä esitteli traktoria ja siellä sai käydä istumassa ja kysellä tietoja siitä. Erityisesti pojalle oli erittäin kiinnostavaa istua traktorissa. Lopuksi emäntä esitteli talon hevoset. Viikkain tytöistä ”löysi” talon koiran ja alkoi leikkiä sen kanssa. Koira innostui ja oli aktiivisesti mukana tytön touhuissa. Pidin tärkeänä, että alussa esittäydymme ja lopussa kiitämme yhdessä talon emäntää.

Omaan talliin palattuamme haimme tallipareittain hevoset sisälle hoitamista varten. Kahta hevosta hoidettiin tallipareittain karsinoissa ohjaajien johdolla. Valitsin käytävälle ison ja turvallisen ruunan, jotta pystyimme toteuttamaan hevosen selän päällä köllöttelytehtävän. Hevonen seiso kiinnitetynä kahdelta puolelta käytävällä ja jokaisella lapsella oli mahdollisuus kiivetä jakkaralta väärin päin hevosen selkään ja köllöttää pää takapuolen päällä. Lisäksi laitoin jokaisen lapsen päälle loimen heidän maatessaan hevosen selässä. Loimi lämmitti ja loi yhteyden tunnetta hevoseen. Itse huolehdin sivulla, ettei lapsi voinut tipahtaa ja koin tärkeäksi pitää lapsesta ”äidillisesti” kiinni. Ohjasin lasta hiljentymään ja kuuntelemaan hevosen hengitystä ja olemusta. Jokainen selkään mennyt lapsi rauhoittui, nautti lämmöstä sekä kuunteli hevosen hengitystä. Yksi lapsista ei halunnut nousta selkään, hän halasi jakkaran päältä hevosta ja rauhoittui hevoseen nojaten. Aikaa tähän meni reilusti, joten lopussa jäi vain hetki yhteistä aikaa. Kyytejä odotellessa lapset ehtivät hyppiä muutaman kerran heinäpaalilta toiselle. Lapsia piti jo ”komentaa” lähtemään kun huoltajat ja taksi odottivat.

Neljännellä kerralla kokoonnuimme yhteistyökumppanin, Sotkamon seurakunnan omistaman leirikeskukseen kodalle. Monille lapsista paikka oli tuttu koulujen sinne tekemistä vierailuista tai seurakunnan leiritoiminnasta. Kodalle oli varattu enemmän ruoanvalmistusaikaa välipalan yhteyteen. Tälle kerralle tuli vierailulle myös kaksi Kainuun Kaverikoira ohjaajiensa kanssa. Kaverikoiria oli mahdollista rapsuttaa sekä jutella kaverikoirien ohjaajien kanssa. Monilla lapsilla oli asiaa omasta koirasta tai koirakokemuksista. Koirien luona käytiin vuorotellen ja samalla opeteltiin koiran kohtaamista. Kaverikoirat koin hyväksi tavaksi tutustua koiriin eläimenä.

Kodalla ohjaajien johdolla opeteltiin sytyttämään nuotio ja valmisteltiin ”suklaabanaaneja” sekä makkaranpaistoa hiillosta odotellessa. Samaan aikaan oli mahdollista pelata frisbeegolfia tai apuohjaajan johdolla käydä tenniskentällä pelaamassa yhteisiä pelejä. Ruokailu sujui rauhallisissa tunnelmissa kodalla. Jokainen malttoi odottaa vuoroaan sekä jutella mukavia.

Koin, että tulella oli rauhoittava vaikutus lapsiin. Ohjaajat siivosivat jäljet ja ryhmäläiset saivat apuohjaajan johdolla jatkaa pelaamista ulkona. Yhdessä lähdettiin lopuksi kahlailemaan matalaan rantaan, mutta lasten innostuessa pärskimään vedessä, monet lopulta uivat käsipohjaa matalassa vedessä. Vaikkei meillä ollut pyyhkeitä, ei ketään haitannut ja lopuksi jokainen kävi laittamassa ennen veteen menoa riisumiaan kuivia vaatteita ylle.

Tällä kerralla apuohjaaja oli eritavalla tärkeä kuin tallikerroilla. Apuohjaajan vaikutus leikkien ohjaamisessa sekä innostajana tuli esiin selkeämmin kun toiminta poikkesi tavanomaisesta ympäristöstä. Lasten mutkaton suhtautuminen apuohjaajaan loi iloa ja mukavaa mieltä kaikille.

Viimeinen ja viides kerta toteutettiin taas talliympäristössä. Saimme avuksi Maija Lipposen avustamaan tehtävätalutusratsastuksessa. Tälle kerralle oli varattu myös vapaata aikaa. Toinen ohjaajista teki tallihommia neljän ryhmäläisen kanssa. Lapset muistivat mm. miten karsinat siivotaan, miten vedet laitetaan karsinoiden vesiastioihin, mistä purut löytyvät ja miten kaurat annostellaan.

Kaksi hevosta oli varustettu aidattuun tarhaan tehtävätalutusratsastusta varten. Lapset tulivat talliparin kanssa tarhaan ja saivat keskustellen valita, kumman ratsun kumpikin saa. Jokainen pari pääsi yksimielisyyteen valinnoista. Toisilla valintaan vaikutti aikaisempi yhteinen tekeminen tietyn hevosen kanssa, toisilla mielikuva siitä, kummalla he uskaltavat paremmin ratsastaa. Valitsimme ratsuiksi Rallen, 20 -vuotias suomenhevosruuna ja Fionan, valkean mustapilkullisen ison tamman. Ratsut ovat tarpeeksi erilaisia toistaan ja tilanteeseen koulutettuja.

Tässä toiminnassa oli erittäin tärkeää, että hevosten kanssa oli harjoiteltu tehtäviä ja molemmille hevosille oli aikuinen, kokenut hevosen käsittelijä taluttamassa. Hevosia talutettiin päitsillä ja toisella oli lännensatula ja toisella vikellyskahvat. Lapsille ei tullut ohjia pidettäväksi käteen. Selkään noustiin korokkeelta ja apuohjaajan avustamana. Tehtäväradalla oli pujottelua, puomin yli ratsastus, pehmolelun heittoa saaviin ja voltin ratsastaminen. Lapsista osa ylitti itsensä uskaltamalla mennä hevosen selkään. Toisin kuin tallissa selkään noustessa, nyt jokainen uskalsi nousta selkään ja ratsastaa tehtävät.

Viimeinen kerta oli levoton ja osalla ryhmäläisistä kaikkein levottomin kerta. Monella oli haieka mieli. Hevosista, toiminnasta sekä ihmisistä luopuminen teki olon mielteliääksi. Aikaisemmin eräs tyttö ei uskaltanut antaa leipää hevosille kädestä. Tällä kertaa hän voitti kahdesti pelkonsa: talutustemppuradassa ratsastamalla ja antaessaan kädestä leipää hevoselle.

Lopussa ryhmällä oli vapaampaa aikaa ja he saivat valita talliparin kanssa mitä hevosia he haluavat hoitaa. Kaksi vilkasta tyttöä valitsi Fionan, valkean mustapilkullisen tamman, joka on vilkas ja hössöttävä perusluonteeltaan. Pojat, jotka työskentelivät talliparina keskenään, valitsivat Rallen. Ralle on 20-vuotias iso suomenhevosruuna. Pojat perustelivat pitävänsä Rallesta, koska se on vanha ja viisas. Koin, että he halusivat hoitaa Rallea, koska se on miespuolinen. Talliparina työskennelleet kaksi rauhallista ja hiljaista, rankan elämän tilanteen vuoksi masentuneet tytöt valitsivat Sirun, nuoren suomenhevosen, joka on kaunis. Siru myös vetäytyy enemmän pois karsinan ovelta, eikä pidä itsestään niin paljon melua. Tämän tapahtuneen jälkeen ymmärsin, kuinka paljon ryhmäläiset kertoivatkaan itsestään ja elämästään hevosvalinnan kautta. Viimeisen kerran yhdessä hevosia hoitaessa, moni ryhmäläinen luotti ja kertoi jutellen asioitaan ohjaajille harjauksen lomassa.

Viimeinenkin kerta päättyi hevosten ruokkimiseen kauroilla ja kivennäisillä. Jokainen sai kutsua hakijan katsomaan tallia ja esitellä hevosensa. Myös taksikuskille esiteltiin tilat ja hevoset. Tämä oli tärkeä tilanne lapsille, he olivat ylpeitä kertoessaan mitä he olivat hevosten kanssa kokeneet ja uskaltaneet tehdä. Myös ohjaajille oli tärkeää nähdä lapset jakamassa kokemaansa huoltajille tai muulle aikuiselle.

5.5 Palaute

Jokaiselle lähetettiin muistelukirje toiminnasta kesäkuussa 2013. Kirje oli henkilökohtainen ja siinä muisteltiin yhdessä tekemiämme asioita Maalla on mukavaa -kokoontumiskerroilta. Jokainen sai myös oman positiivisen palautteen ohjaajilta. Kirjeiden toivottiin tuovan iloa ja rohkaisua ryhmäläisten elämään.

Tällaista palautetta ohjaajat lähettivät lapsille: Poika 1: Olet kekseliäs ja idearikas. Olet ihanan innostunut eläimistä ja traktori taisi olla sun juttu! Poika 2: Olet fiksu ja huomaavainen nuori mies. Tartut hommiin tolkusti ja sinulla on paljon arki tietämystä. Tyttö 1: Jaot omaa osaamistasi toisille ja otit toiset ryhmäläiset kivasti huomioon, innostuit monesta tekemisestä! Tyttö 2: Rohkaistuit ja olit kiva kaveri toisille. Tulit hyvin toimeen Tyttö 1 kanssa, pidät hevosten hoidosta! Tyttö 3: Voitit pelkosi ja annoit hevoselle herkkuja kädestäsi sekä ratsastit isolla hevosella! Tyttö 4: Olet innostunut ja iloinen!

5.5.1 Palaute huoltajilta

Pienryhmän käyntikertojen jälkeen tehtiin palautekysely (Liite 4) sekä toiminnan sisällöistä, että toiminnan vaikuttavuudesta lapsen tai nuoren sen hetkiseen elämäntilanteeseen. Muistelukirjeiden ohessa lähetettiin palautekysely valmiiksi kirjoitetun kirjekuoren kera. Myös postimaksu oli valmiiksi maksettu. Palautteita lähetettiin kuuteen perheeseen. Takaisin palautteita saatiin määräaikaan mennessä yksi (1) kappale. Myöhässä ei palautettu yhtään palautetta. Näin ollen kirjallisen palautteen määrä jäi valitettavan pieneksi. Yksi perhe kertoi suullisesti syksyllä 2013 toiminnan vaikutuksesta lapseen.

Perhe koki, että *pettymyksen sietokyky oli hieman parantunut* Green care-pienryhmän aikana. Itsekontrolliin perhe koki olleen vaikutusta, ryhmäläinen *mieltii hieman ennen kuin "rävähtää" ja on saanut pitempää pinnaa*. Vastuunottokykyyn huoltaja kokee olleen vaikutusta. Ryhmäläinen on *halunnut entistä enemmän tehtäviä, esim. kotitehtäviä ja tekee tunnollisesti sovitut hommat*. Epävarmuudensietokykyyn huoltaja arvioi ryhmäläisen saaneen apua. *Uskoo enemmän itseensä ja luottaa hiukan enempi omaan osaamiseensa*. Koulunkäyntiin huoltaja ei osannut sanoa, onko Green care-pienryhmällä ollut vaikutusta. Huoltaja koki pienryhmän vaikuttaneen läheisten ihmisten kanssa toimimiseen. *Ryhmäläinen tulee paremmin toimeen sellaistenkin kanssa joiden kanssa on ollut "kahnauksia"*. Huoltaja oli **TODELLA TYYTYVÄINEN** pienryhmään. Lopuksi huoltaja lähetti kehityskohtia sekä terveisiä ohjaajille: *Aivan mahtava ja ihana toiminta! Toivottavasti jatkoa tulee ja jatkuu! Kaikkea hyvää ja voimia! Ehkä voisi olla vähän kestoaltaan pidempi, enempi kertoja.*

Suullisesti palautetta antaneen perheen lapsi oli rohkaistunut osallistumaan Maalla on mukavaa-hankkeen loputtua, hankkeen myötävaikutuksesta, harrastustoimintaan. Lapsi oli osallistunut ratsastusryhmään ratsastuskoululla. Perhe kertoi, että lapsella oli ollut suuri kynnys osallistua toimintaan ennen Maalla on mukavaa-ryhmään osallistumista. Lapsi oli jatkanut harrastusta myös syksyllä 2013.

5.5.2 Palaute yhteistyötahoilta

Yhteistyötahoilta kuultiin suullista palautetta yhteydenpidon yhteydessä. Erään tahon mielestä toiminta on liian lyhytnäköistä: ensin annetaan ja sitten otetaan pois. Toinen taho koki toiminnan olevan erittäin tarpeellista ja koki toiminnan olevan mukaan valituille lapsille erityisen tarpeellista. Palautteen yhteydessä kuulumme, että hanke oli esitelty Sotkamon kunnanvaltuuston kokouksessa keväällä 2013 sosiaalityöntekijän toimesta. Kirjallista palautetta pyydettiin lokakuussa 2013 hankkeen lopussa sähköpostilla (Liite 5). Palautteita palautettiin kaksi kappaletta määrää aikaan mennessä.

Yhteistyötahot olivat saaneet palautetta Avoimien ovien päivässä, sähköpostiviesteistä ja tiedotteista sekä sanomalehdistä. Lisäksi tietoa oli saanut aktiivisesti yhteyttä pitäviltä hankkeen ohjaajilta. Tietoa oli ollut riittävästi ja ohjaajat olivat vastanneet mietlä askarruttaviin kysymyksiin. Hankkeen ohjaajien kanssa yhteistyö oli helppoa ja sujuvaa sekä vaivatonta.

Yhteistyötahojen mielestä tietoa hankkeesta oli helppoa välittää perheille puhelinsoitolla, sähköpostilla sekä monisteella. Materiaalin saaminen sähköpostilla oli hyvä asia, tällöin tiedon välittäminen oli helppoa vanhemmille. Puhelinsoitot perheisiin koettiin hyväksi tavaksi, sillä perheet oli saatu mukaan ensimmäisen puhelun aikana.

Hyvää Maalla on mukavaa-hankkeessa oli avoin yhteistyö. Tämän avulla saatiin mukaan perheiden lapsia ja nuoria, joilla oli tarve pienryhmätoiminnalle. Toiminnan maksuttomuus oli hyvää, kaikilla vanhemmilla ei ole varaa toimintaan. Hyvää oli se, että syrjässä asuva lapsi, jolla ei ollut viikonloppuisin mielekästä tekemistä, odotti innolla kokoontumisia.

Hankkeessa olisi kehitettävä kokoontumiskertojen määrää. Ryhmän tutustuessa toisiinsa, kertoja voisi olla enemmän. Yläkoululaisten ryhmän alkamisajankohtaa voisi siirtää pitemmälle syksyyn.

Toinen yhteistyötaho koki, että heidän kesän leiritoimintaan on osallistunut alakoulun pienryhmän osallistujista useita lapsia. Yhteistyötaho uskoo, etteivät lapset olisi lähteneet mukaan leiritoimintaan ilman heidän osallistumistaan hankkeeseen. Palautteen mukaan pienryhmäläiset hyötyivät toiminnasta: ryhmässä opitaan sosiaalisia taitoja ja se näkyi koulutyössäkin.

Palautteessa oli mahdollisuus kertoa vapaasti ohjaajille palautetta. *"En tällä hetkellä työskentele näiden lasten parissa, jotka olivat ryhmässä, mutta olen kuullut, että nyt koulukin sujuu paremmin ja "jatkoryhmää" odotellaan."* Toinen taho ilmoitti: *"Maalla on mukavaa- hanke on hyvä toimintamuoto ja mielellään jatkamme yhteistyötä"*.

6 POHDINTA JA JATKOSUUNNITELMAT

6.1 Toiminnan onnistuminen

Hankkeessa kokeiltu Green care-pienryhmä soveltuu mielestäni hyvin erityisen tuen tarpeessa olevien lasten kanssa tehtävään työhön. Vahva painotus sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan ryhmän toiminnassa antaa vahvan teorian mihin toiminta pohjautuu. Lasten kanssa monipuolinen tekeminen luonnossa ja maaseudulla antaa mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja toiminnan sisällöille. Pienryhmässä jokainen lapsi tulee kohdatuksi ja lapsi saa saman ikäisten seuraa. Lapset samastuivat voimakkaasti tehtävänsä ja kokivat onnistumisen tunteita, kun saivat tehdä "oikeita asioita". Lapset todellakin oppivat tekemisen kautta, kuten heidän ikätasolleen on tyypillistä.

Hankkeen päätavoitteena oli luoda henkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia lisäävää Green care -pienryhmä. Erilaisen maaseutu ympäristössä tapahtuvan toiminnan kautta pyrittiin tuomaan iloa lasten elämään. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta toi toimintaan elämyksellisyyttä, osallisuutta sekä yhteisöllisyyttä. Myös vuorovaikutus oli ryhmän toiminnassa vahvana osana.

Kenenkään osallistujan ongelmia elämässä ei ruodittu, vaan ohjaajat ottivat ne huomioon suunnitellessaan toimintaa. Näin saatiin kaikille henkisesti turvallisia tilanteita, eikä ketään saatettu noloon tai epämukavaan tilanteeseen. Lasten perheille toimintaan hakemista suositelleet yhteistyötahot olivat mukana tukemassa ja sanoittamassa lapsen tarvetta päästä mukaan ryhmään. Ohjaajien aikaisemmat kokemukset lasten parissa tehtävässä työssä antoivat "hiljaista tietoa" lapsista.

Ryhmä toi säännöllisyyttä ja sääntöjä turvallisessa ympäristössä aikuisten ohjauksessa lapsille. Yhteistoiminnallisuus antoi lapsille itsearvostuksen tunteen kun he saivat toimia osana yhteisöä, jossa jokaisella oli tärkeä rooli hevosen hyvinvoinnin kannalta. Jokaiselle lapselle löytyi omaan taitotasoon sopivia tehtäviä hevosen kanssa tai sen hyvinvoinnin ympärillä.

Toiminnassa oli kiusaamisen nollatoleranssi, eikä alakoululaisten ryhmässä huomattu aktiivisesta seuraamisesta huolimatta kiusaamista. Turvaa lapsille toi myös välipala, joka nautittiin yhdessä toiminnan keskellä. Pohdimme ohjaajien kanssa välipalan tärkeyttä fyysisen hyvinvoinnin kautta lapsille, sillä ulkona liikkuminen ja touhuaminen sai lapset nälkäisiksi. Taustalla voi olla myös kodin elämänhallintaan liittyvät seikat, jolloin lasten ruokailut eivät ole säännöllisiä viikonloppuisin. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan näkökulmasta hevosen hyvinvoinnin kautta peilattiin myös omaa hyvinvointia, tällaisia asioita oli muun muassa hevosten ruokinta ja oman syömisen tärkeys.

Samankäiset lapset ryhmässä antoivat toisilleen vertaistukea. Samalla lapset saivat kokemuksen ryhmään kuulumisesta ja ryhmän muodostumisesta. Ryhmän toimintaa autoivat myös opitut hevosen tuomat rutiinit neljälle kerralle, lapset tietävät mitä tapahtuu. Jotta lasten oli mahdollista muistaa tallirutiinit, tätä helpotettiin tallin seinällä olevien toimintakuvien avulla. Kuvista nähtiin tallityöt kyseiselle kerralle, esim. karsinan siivous, ruokien laittaminen, hevosen taluttaminen, hevosen harjaaminen, hevosen ruokinta. Hevosten kanssa toimiessa lapsilla oli mahdollisuus kokea kaikkia tunteita ilman hylätyksi tai torjutuksi tulemisen pelkoa. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on hevosen kanssa mahdollista oppia ilmaisemaan tunteita rakentavammin ja siirtää opittu myös ihmisten väliseen vuorovaikutukseen.

Tavoitteiden saavuttamiseen vaikutti myös ohjaajien työparina työskentely. Kahden ohjaajan kesken tilanteiden suunnittelu, toiminnan ja yllättävien tilanteiden läpikäyminen sekä palautekeskustelut olivat tärkeää peilaamista. Toimintaa voitiin yhteistyössä kehittää pienryhmän tavoitteisiin paremmin sopivaksi keskustelujen kautta. Toiminnan aikana toinen työparista pystyi ottamaan lasten ohjaamisesta vastuuta ja toinen ohjaaja varsinaisesta toiminnanohjaamisesta. Kahden ohjaajan ollessa mukana toiminnassa, esim. tapaturmatilanteessa olisi mahdollista toisen huolehtia ensiavusta ja toisen ohjaajan lopun ryhmän toiminnasta.

Lisäksi apuohjaajan rooli henkisen hyvinvoinnin lisäämisessä oli merkittävä. Hän omalta osaltaan loi turvallisuuden tunnetta lapsille, innosti mukaan leikkeihin ja auttoi lapsia rauhoittumaan tuokioiden alussa. Ohjaajien oli helppoa ohjata apuohjaaja huomioimaan lapsi, joka tarvitse erityisesti apua tehtävien tekemiseen.

Fyysistä liikkumista pienryhmän kokoontumisiin tuli luonnostaan ohjattujen leikkien ja pelien kautta. Lisäksi tallityöt olivat fyysisiä, mikä aktivoi lapsia liikkumaan. Myös naapureihin tehdyt eläimiin tutustumisvierailut antoivat liikettä lasten päivään, lyhyet matkat tehtiin kävellen ryhmänä. Vierailu kohteiden monipuoliset eläimet ja maatilojen koneet toivat iloa ja uusia kokemuksia lapsille. Toisaalta isojen eläinten pysäyttävä voima tuli esiin vilkkaiden lasten kohdalla, vilkas lapsi rauhoittui hetkeksi toimimaan annettujen ohjeiden mukaan hevosen lähellä. Elämyksellisyys on sosiaalipedagogiikan sekä green care- toiminnan peruselementtejä. Koen, että jokaisella kokoontumiskerralla onnistuimme luomaan eritasoisia elämyksiä lapsille.

6.2. Toiminnan jatkuvuus

Hankkeen avulla Ristinkantajat ry sai kokemuksen pienryhmätoiminnan suunnittelusta, järjestämisestä sekä pienryhmän toimivuudesta Green care-menetelmänä. Hankkeen avulla pystyttiin kartoittamaan, onko Sotkamon alueella tarvetta tällaiselle toiminnalle. Myös hankkeessa luodut materiaalit jäivät yhdistykselle käyttöön, mm. kuvataulut tallin työtehtävistä, käyntikertojen suunnitelmat ja sisällöt. Noin vuoden aikana pystyttiin myös luomaan yhteistyöverkostoja, joiden avulla saatiin osallistujia pienryhmään sekä tietoa eteenpäin pienryhmään osallistumis mahdollisuuksista.

Lisäksi oli tärkeää lähteä jo alusta saakka miettimään pienryhmien jatkoa, sillä tavoitteena oli luoda pysyvä toimintamalli yhdistykselle. Jatkumisen mahdollistavassa työssä oli ehdottoman tärkeää keskustella kehittämisen kohdista sekä eri tahojen mahdollisuuksista tukea toimintaa. Ehdottoman tärkeää on, ettei Maalla on mukavaa-ryhmän nimi muutu, vaan se luo jo mielikuvan yhteistyötahoille ja perheille hankkeen jälkeenkin. Tunnettu toiminta pienentää myös tiedotukseen sekä markkinointiin käytettävää työaika ohjaajilta.

Yhdistys kävi neuvotteluja Sotkamon seurakunnan varhaisnuorisotyön kanssa. Tulevaisuudessa Maalla on mukavaa-alakoululaisten pienryhmä siirtyy Sotkamon seurakunnan varhaisnuorisotyön alle. Varhaisnuorisotyö on alakoululaisten tyttöjen ja poikien kanssa tehtävää työtä. Sotkamon seurakunnan varhaisnuorisotyöllä on laajat verkostot paikallisiin lapsiin ja heidän perheisiinsä. Jatkossa seurakunnan nuorisotyönohjaajalla on merkittävä rooli lasten ohjauksessa pienryhmään. Lisäksi varhaisnuorisotyö tukee toimintakuluissa sekä apuohjaajan kouluttamisessa sekä palkkion maksamisessa apuohjaajalle.

Kohderyhmän säilyessä samana, päätimme jatkossa tarkentaa määritettä, kenelle toiminta on tarkoitettu. Eri yhteistyötahot käsittivät eri tavalla ammatti taustastaan riippuen määritellyn erityisen tuen tarpeessa oleva lapsi. Meidän toiminnan näkökulmasta haettiin sosiaalisen tuen tarpeessa olevia osallistujia, ei niinkään esim. kehitysvammaisia lapsia, sillä talliympäristön olosuhteet eivät ole esteettömät ja ohjaajien koulutus ei ole kehitysvammatyöhön suuntautunut.

Kustannuksia lähdettiin pohtimaan tarkkaan, kuinka mahdollisimman kustannustehokkaasti i voisimme tarjota laadukkaan pienryhmän. Mietimme kertojen määrää, olisiko tarvetta nostaa käyntikertoja esim. kymmeneen kertaan viiden käyntikerran sijaan. Käyntikertojen lisääntyessä vanhempien sitoutumisen asteen toimintaan tulee olla suurempi, ja kaikissa perheissä ei tällaiseen ole voimavaroja tai mahdollisuuksia, ongelmaksi voi tulla mm. talliympäristöön kuljettamisen kustannukset. Lisäksi lasten sitoutuminen pitempään toimintaan voi tuoda kertoja, ettei lapsi tule paikalle tai innostus lopahtaa. Käyntikertoja lisättäessä myös toimintamenot, palkkamenot sekä hevos- ja tallivuokrien määrä kasvaa.

Toiminnan on tarkoitus olla ammatillista ja silloin ohjaajat saavat ammattitaitoaan vastaavaa palkkaa. Tällöin myös vastuu lapsista sekä toiminnan sisällöistä on työntekijällä. Ohjaajat sitoutuvat palkattuina toimintaan työ sopimuksella ja se velvoittaa ohjaamaan ryhmää loppuun saakka. Mikäli ohjaajat olisivat vapaaehtoisia, voisi toimintaan sitoutuminen olla heikompaa ja ohjaajien vaihtuvuus mahdollista. Apuohjaajille maksettavasta palkkiosta voi tulla kuluja, hankkeessa apuohjaajat olivat talkootyönä avustamassa. Palkkio voi sitouttaa apuohjaajan osallistumaan ryhmän toimintaan paremmin. Palkkamenoja sekä hevos- ja tallivuokraa saataisiin pienemmäksi, mikäli toiminnan kestoja jokaisella kerralla lyhennettäisiin kahdesta tunnista 1,5 tuntiin. Lisäksi välipalan vaihtaminen esim. mehuun ja keksiin tallilla vähentäisi elintarvikkeiden kustannuksia sekä työaika ohjaajalta. Valmisteluja välipalan hankintaan ja esille laittoon tarvittaisiin vähemmän. Valmis aikataulu sekä ohjeet eri leikkeihin ja peleihin vähentää valmistelu aikaa käyntikertoja kohden. Myös tarvittavat välineet on hankittu tallille toimintaa varten ja pudottaa uudelleen järjestämisen kustannuksia.

Pienellä paikallisella yhdistyksellä ei ole takana isompaa organisaatiota, jonka olisi mahdollista kohdentaa rahoitusta toimintaan. Usein käytetään omavastuuosuutta perheille, joiden lapset osallistuvat erilaisten yhdistysten järjestämiin toimintoihin. Pienryhmien jatkuvuuden kannalta omavastuuosuus on väistämätön. Yhteistyötahojen osallistuessa toimintakuluihin, Ristinkantajat ry saisi jatkossa mm. palkkoihin käytettävän rahan omavastuuosuudesta. Perheen ollessa sosiaalitoimen tai perhetyön asiakas, heillä lienee mahdollista keskustella sosiaalityöntekijöiden kanssa, voiko omavastuuosuuden maksaa esim. lapsen harrastuksiin käytettävästä rahasta. Omavastuuosuudella ei ole tarkoitus kattaa koko toiminnan kuluja, vaan se on kohtuullinen korvaus kertaa kohden. Joidenkin perheiden lapsien osallistumista omavastuuosuus voi rajata pois, mutta sosiaalisen tuen tarvetta voi olla hyvätuloisissa perheissä, jolloin lapsen osallistuminen on talouden näkökulmasta mahdollista.

Nyt kun pienryhmä on kerran toteutettu, täytyy yhdistyksen miettiä jatkoon kannalta, voiko jo kerran pienryhmän toimintaan osallistunut lapsi osallistua uudelleen järjestettävään pienryhmään. Halutaanko tarjota mahdollisimman monelle lapselle mahdollisuus osallistua vai tuetaanko myös jo pienryhmässä olleiden kasvua ja kehitystä antamalla tuttuun aikuisten ja toimintatapojen tukea jatkossakin. Alakoululaisten ryhmää koottaessa olisi hyvä saada suunnilleen samanikäisiä lapsia ryhmään. Ensimmäistä luokkaa käyvän lapsen ja kuudennetta luokkaa käyvän lapsen kehitystaso on niin eri, ettei se ole välttämättä toiminnan kannalta tarkoituksenmukaista. Se, tulisiko ikä rajata jo tarkemmin kun haetaan osallistuvia lapsia pienryhmään, on varmasti hyvä keskustella ennen toiminnan jatkamista. Myös toiminnan suunnittelulla ja tehtävien jakamisella eri ikätason mukaan voisi olla mahdollista järjestää ryhmä eri-ikäisille lapsille yhtä aikaa. Jos toimintaan ei löydy tarpeeksi osallistujia uuteen ryhmään, voidaan antaa jo ilmoittautuneille lapsille mahdollisuus ottaa mukaan esim. oma luokkakaveri tai muu samanikäinen kaveri. Tällöin sosiaalisen vahvistamisen yksi muoto voi olla ystävyysuhteen vahvistaminen, joka voi antaa esim. koulussa toimimiseen tukea.

LÄHTEET

Aalberg, Veikko & Siimes, Martti A. 2007: Lapsesta aikuiseksi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo.

Dunderfelt, Tony 2006: Elämänkaaripsykologia. Helsinki: WSOY

Green care -toiminnan mahdollisuudet Kainuussa - esiselvitys. Kajaani: Maataloustuottajain Pohjois-Suomen Liitto MTK-Pohjois-Suomi ry Kainuun maaseutuelinkeinojen teemaohjelma 2007-2013

Jauhiainen, Riitta & Eskola, Marjatta 1994: Ryhmäilmiö. Juva: Wsoy:n graafiset laitokset

Himberg, Lea & Jauhiainen, Riitta 1998: Suhteita, Minä, me ja muut. Juva: WSOY

Hämäläinen, Juha 1999: Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopion yliopisto: Opetusjulkaisuja

Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997: Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY.

Kopakkala, Aku 2008: Porukka, jengi, tiimi Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita Prima Oy

Mönkkönen, K. 1999: Elämyspedagogiikka. Teoksessa K. Mönkkönen, M. Nurro & R. Väisänen. Sosiaalipedagogiikan käytännön sovelluksia. Kuopion yliopisto, Opetusjulkaisuja 4/1999, 42–52.

Nurmi, E. 2013: Green care. Luento Kainuun Green care -hankkeen aloitustilaisuudessa Hyrynsalmella 13.6.2013.

Nurmi, J-E.; Ahonen, T.; Lyytinen, H.; Lyytinen, P.; Pulkkinen, L.; Ruoppila, I. 2010: Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY

Pitkänen, A-K. 2008, Hevosvoimia. Hyvää oloa hevosharrastuksesta. Kirjapaja, Helsinki.

Salmivalli, Christina 2005: Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.

Soini, K., Ilmarinen, K., Yli-Viikari, A., Kirveenummi, A. 2011. Green care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. Yhteiskuntapolitiikka 76 (2011):3. Viitattu 16.9.2013.

Yli-Viikari, A., Lilja, T., Heikkilä, K., Kirveenummi, A., Kivinen, T., Partanen, U., Rantamäki-Lahtinen, L., Soini, K. 2009: Green care – terveyttä ja hyvinvointia maatilalta. Maa- ja elintarviketalous 141. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus. Tampere.

Internet-lähteet

Suomen Ev.Lut.Kirkko. Internet-sivusto. Viitattu 18.9.2013. Saatavissa [[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BF864B5C76F30DC7C22576FE002B16D4/\\$FILE/Erityisnuorisotyön_strategia.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BF864B5C76F30DC7C22576FE002B16D4/$FILE/Erityisnuorisotyön_strategia.pdf)]

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Internet-sivusto. Viitattu 19.8.2013. Saatavissa
[<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/tavoitteet/erityinentuki/>]

Green care Finland ry. Internet-sivusto. Viitattu 15.9.2013. Saatavissa [www.gcfinland.fi]

Maaseutupolitiikka.fi. Internet-sivusto. Viitattu 17.9.2013. Saatavissa
[http://www.maaseutupolitiikka.fi/teemaryhmat/hyvinvointipalvelut/green_care]

Liite 1. Kokoontumisten sisällöt
ALOITUSKERTA

- TERVETULOA

Yleisiä ajatuksia toiminnasta
Esittelykierrros

- NIMIKIERROS RINGISSÄ

Sanotaan oma nimi ja itseä kuvaava adjektiivi, joka alkaa oman nimen kanssa samalla kirjaimella

- LÄNNENNOPEIN NIMILLÄ

Seisotaan ringissä. Keskellä oleva saa osoittaa pyörimisen jälkeen jota kuta ringissä seisovaa silmät kiinni, osoitetun täytyy mennä nopeasti maahan ja hänen kahta puolta olevat pelaajat osoittavat toisiaan ja kumpi ensin huutaa toisen nimen oikein, on voittaja. Hävinnyt vaihtuu keskelle pyörittäjäksi.

- VIIDEN SORMEN SOPIMUS

Peukku - olen valmis
Etusormi -kuka on sinulle kaikkein tärkein (minä itse!)
Keskisormi ympyrä - nollatoleranssi, ei möhliitä vaan tehdään yhdessä hommat hyvin
Nimetön - sitoudun tehtävään
Pikkurilli - autetaan pienintä ja arinta

- TURVALLISUUS JA TALLILLA HEVOSTEN KANSSA KÄYTTÄYTYMISEN OHJEISTUS

Välipala, wc

- LEHMÄJALKAPALLOVIESTI

Ryhmä jaetaan kahteen joukkueeseen, jokaisella on päässään pahvimukeista askarrellut "lehmälasit". Jokainen ryhmäläisistä kuljettaa palloa tietyn matkan ja antaa pallon seuraavalle. Kun kaikki ovat kiertäneet, on nopeimmin kiertänyt joukkue voittaja.

- VÄLIPALA

- TALLIHOMMAT

Karsinoiden siivous
Kottikärryjen tyhjentäminen
Purujen laittaminen
Kaurojen ja kivennäisten laittaminen
Lattian harjaaminen
Vesisaavien täyttäminen
Hevosten taluttaminen talliin
Hevosten harjaaminen
Kaurojen anto

- LOPPUSANAT YHDESSÄ

TOINEN KERTA

- TERVETULOA

Yleisiä ajatuksia toiminnasta

- NIMIKIERROS RINGISSÄ

Sanotaan oma nimi ja itseä kuvaava adjektiivi, joka alkaa oman nimen kanssa samalla kirjaimella

- TALLIJONGLÖÖRAUS

Tarvitaan kaksi palloa ja lännensatulan jalustimesta remmi. Seisotaan ringissä ja ohjaaja lähettää pallon sanoen aina nimen ensin kenelle heittää. Palloa ei saa heittää kahta kertaa samalle henkilölle. Näin pallo päättyy lopuksi ohjaajalle. Ohjaaja laittaa toisen pallon samaan aikaan kiertämään kun ensimmäinen pallo kiertää sujuvasti. Lopuksi "kolmas pallo" on nahkaremmi. Seurataan osallistujien ilmeitä ja kun remmikin palautuu ohjaajalle, käydään keskustelua, miten elämän yllättävissä tilanteissa on tärkeää jatkaa annetun ohjeen mukaan.

- VIIDEN SORMEN SOPIMUS

Peukku - olen valmis

Etusormi -kuka on sinulle kaikkein tärkein (minä itse!)

Keskisormi ympyrä - nollatoleranssi, ei möhlitä vaan tehdään yhdessä hommat hyvin

Nimetön - sitoudun tehtävään

Pikkurilli - autetaan pienintä ja arinta

- LAMPAASEEN JA ISLANNINHEVOSIIN TUTUSTUMISKÄYNTI

- VÄLIPALA

- TALLIHOMMAT

Hevosten haku tarhasta

Hevosten harjaaminen

Kavioiden nosto

Kaurojen ja kivennäisten laittaminen

Kaurojen antaminen

- LOPPUSANAT YHDESSÄ

KOLMAS KERTA

- TERVETULOA

Yleisiä ajatuksia toiminnasta

- NIMIKIERROS RINGISSÄ

Sanotaan oma nimi ja itseä kuvaava adjektiivi, joka alkaa oman nimen kanssa samalla kirjaimella

- VIIDEN SORMEN SOPIMUS

Peukku - olen valmis

Etusormi -kuka on sinulle kaikkein tärkein (minä itse!)

Keskisormi ympyrä - nollatoleranssi, ei möhlitä vaan tehdään yhdessä hommat hyvin

Nimetön - sitoudun tehtävään

Pikkurilli - autetaan pienintä ja arinta

- NAVETTAAN, TRAKTORIIN JA HEVOSIIN TUTUSTUMINEN NAAPURISSA

- VÄLIPALA

- HEVOSEN SELÄSSÄ KÖLLÖTTELY LOIMEN ALLA

- TALLIHOMMAT

Hevosten haku

Hevosten harjaus

Kaurojen ja kivennäisten laittaminen

Kaurojen anto

NELJÄS KERTA

- TERVETULOA

Yleisiä ajatuksia toiminnasta Rytilahden alueella

- NIMIKIERROS RINGISSÄ

Sanotaan oma nimi ja itseä kuvaava adjektiivi, joka alkaa oman nimen kanssa samalla kirjaimella

- VIIDEN SORMEN SOPIMUS

Peukku - olen valmis

Etusormi -kuka on sinulle kaikkein tärkein (minä itse!)

Keskisormi ympyrä - nollatoleranssi, ei möhlitä vaan tehdään yhdessä hommat hyvin

Nimetön - sitoudun tehtävään

Pikkurilli - autetaan pienintä ja arinta

-KODALLA TOIMINTAA

Kaverikoirat

Kädentaidot

Välipalan valmistus

- VÄLIPALA

- VAPAATA AIKAA OHJAAJAN VALVONNASSA

- LOPPUSANAT YHDESSÄ

VIIDES JA VIIMEINEN KERTA

- TERVETULOA

Yleisiä ajatuksia toiminnasta

- NIMIKIERROS RINGISSÄ

Sanotaan oma nimi ja itseä kuvaava adjektiivi, joka alkaa oman nimen kanssa samalla kirjaimella

- VIIDEN SORMEN SOPIMUS

Peukku - olen valmis

Etusormi -kuka on sinulle kaikkein tärkein (minä itse!)

Keskisormi ympyrä - nollatoleranssi, ei möhlitä vaan tehdään yhdessä hommat hyvin

Nimetön - sitoudun tehtävään

Pikkurilli - autetaan pienintä ja arinta

- RATSASTUSTEHTÄVÄRATA

- TALLIHOMMAT

Karsinoiden siivous

Kottikärryjen tyhjentäminen

Purujen laittaminen

Kaurojen ja kivennäisten laittaminen

Lattian harjaaminen

Vesisaavien täyttäminen

- VAPAATA TOIMINTAA

Mahdollisuus esim. harjata hevosia tai tehdä muuta talliympäristössä

- KAUROJEN ANTO

- YHTEISET LOPPUSANAT

-HEVOSTEN ESITTELY HAKIJOILLE

Maalla on mukavaa!

Sinut on valittu mukaan Maalla on mukavaa-pienryhmään! Pääset tutustumaan itseesi, omiin taitoihisi, ryhmäläisiisi sekä maaseutuun ja erityisesti hevostoimintaan. Aikaisempaa kokemusta hevosista et tarvitse! Sinua vastassa ovat ohjaajat Heidi ja Tarja. Lisäksi apuohjaajana toimii Krista.

Ryhmä kokoontuu viisi (5) kertaa ja jokaisella kerralla tehdään tuttuja juttuja, mutta myös opetellaan uusia asioita. Neljännellä kerralla kokoonnumme Rytilahden majalle tekemään kädentaitoja ja muut kerrat kokoonnumme hevostallin ympäristöön Juholankylälle. Syömmen pienen välipalan joka kerralla.

Kokoontumiset ovat sunnuntaisin klo 17.00-19.00:

- 15.9. Aloituskerta Hevostallilla, Yksi Tuuma -puusepänerstaan takana
- 22.9. Toinen kerta Hevostallilla
- 29.9. Kolmas kerta Hevostallilla + maatilavierailu
- 6.10. Neljäs kerta Rytilahden majalla
- 13.10. Viimeinen kerta Hevostallilla

Mikäli et pääse jollain kerralla tulemaan, ilmoitathan siitä Heidille heti.

Mukaasi tarvitset:

- * Säähän sopivat vaatteet, joissa voit toimia myös hevosten kanssa sekä luonnossa. Esim. tuulihousut ja tuulitakki sekä kumpparit. Muutamia kumppareita löytyy lainaan myös tallilta. Tarvittaessa sadevaatteet, niitäkin voi lainata jos ei ole omia.
- * Laita myös keliin sopiva päähine päähäsi: pipo, lippis, huivi.
- * Hanskat
- * Omat lääkkeet, joita arvelet tarvitsevasi pienryhmän aikana
- * Ohessa tulleen Henkilötietolomakkeen täytettynä ensimmäiselle kerralle, huoltajasi allekirjoituksella varustettuna.

Toiminta on luottamuksellista, eikä mukana ole ulkopuolisia.

Nähdään! Jos jokin jäi sinua askarruttamaan, ota yhteyttä!

Heidi Kotilainen

Ohjaaja, p. xxx xxx xxxx

ristinkantajat@ristinkantajat.fi

Liite 3. Ennakkotietolomake

Maalla on mukavaa- hanke henkilötietolomake

Kaikki tähän kerrotut asiat ovat luottamuksellisia ja vain hevostoiminnan ohjaajalle tarkoitettuja tietoja. Näin voimme järjestää lapselle henkisesti ja fyysisesti turvallisen tuokion hevosen kanssa. Lomake säilytetään ja hävitetään asianmukaisesti.

Osallistujan nimi _____

Osoite _____

Ikä _____

Huoltajan nimi ja puhelinnumero _____

Allergiat, sairaudet, lääkitys, lääkityksen ottamisen ohjeistus

---

Oppimisvaikeudet tai muut oppimiseen liittyvät asiat

Muu mikä voi vaikuttaa toimintaan hevosten kanssa

Sana on vapaa, onko jotain muuta mitä haluatte kertoa lapsesta tai perheestänne

---

Voitte jatkaa tarvittaessa kääntöpuolelle.

Lapsi saa osallistua Ristinkantajat ry:n järjestämään hevostoimintaan:

(rastita sopiva vaihtoehto)

KYLLÄ

EI

Huoltajan allekirjoitus, paikka, päivämäärä:

Palautelomake Maalla on mukavaa -pienryhmä alakoululaisille

Osallistujan huoltajat

Pyydän vastaamaan seuraaviin kohtiin Green Care -pienryhmää koskien suhteessa lapsesi elämään. Vastaukset annetaan nimettöminä sekä luottamuksellisesti toiminnan kehittämistä varten. Ohessa kirjekuori, jossa postimaksu valmiiksi maksettu palauttamista varten.

1) Onko Green Care – pienryhmä vaikuttanut lapsesi selviytymiseen arjen haasteista? Jos, niin miten?

2) Onko Green Care – pienryhmä vaikuttanut lapsesi itsekontrolliin? Jos, niin miten?

3) Onko Green Care – pienryhmä vaikuttanut lapsesi vastuunottokykyyn? Jos, niin miten?

4) Onko Green Care – pienryhmä vaikuttanut lapsesi epävarmuudensietokykyyn? Jos, niin miten?

5) Onko Green Care – pienryhmällä ollut vaikutusta lapsesi koulunkäyntiin? Jos, niin millaista?

6) Onko Green Care – pienryhmällä ollut vaikutusta lapsellasi läheisten ihmisten kanssa toimimiseen? Jos, niin millaista?

7) Oletko ollut tyytyväinen Green Care – pienryhmään?

8) Miten kehittäisin Green Care – pienryhmää? Terveiset ohjaajille? (voitte jatkaa tarvittaessa kääntöpuolelle!)

Liite 5. Palautekysely yhteistyötahot

Palautelomake yhteistyötahot:

Maalla on mukavaa –hankkeen palaute v.2013

Ala- ja yläkoululaisten pienryhmät

1) Mistä sait tietoa Maalla on mukavaa-hankkeesta?

2) Saitko tietoa mielestäsi tarpeeksi?

3) Miten koit yhteistyön Maalla on mukavaa- hankkeen ohjaajiin?

4) Oliko tietoa Maalla on mukavaa-hankkeesta helppoa välittää perheille? Miten kehittäisit toimintatapaa?

5) Mitä hyvää Maalla on mukavaa-hankkeessa oli?

6) Mitä kehitettävää Maalla on mukavaa-hankkeessa on?

7) Koitko ryhmään osallistuneiden lasten/nuorten hyötynneen toiminnasta? Näkyikö pienryhmän toiminnan vaikutukset omassa työssäsi?

8) Sana on vapaa!